

SUUNNITELMA IKÄÄNTYNEEN VÄESTÖN TUKEMISEKSI

SIILINJÄRVEN KUNTA

21.10.2019

Sisällys

1. Johdanto	3
2. Suunnitelmaa ohjaava lainsäädäntö, suositukset ja linjaukset	3
2.2 Ikääntyneen väestön sosiaalipalvelut	4
2.3 Pitkäaikainen hoito ja huolenpito	4
2.4 Hoitohenkilöstöön liittyvät linjaukset	5
2.5 Palvelujen laadun turvaaminen.....	7
2.6 Hoiva- ja vanhuspalvelujen visio ja arvot	7
3. Nykytilan kuvaus.....	7
3.1. Ikääntynyt väestö ja väestön kehitys	7
3.2. Ikääntyneen väestön terveys ja hyvinvointi.....	9
3.3. Talous ja resurssit	12
4. Kunnallinen palvelujärjestelmä	13
4.1. Asuminen ja ympäristö	13
4.2 Liikuntapalvelut.....	15
4.3 Kulttuuripalvelut sekä kirjaston ja kansalaisopiston toiminta.....	15
4.4 Sosiaali- ja terveystaloudelliset palvelut	16
4.5 Kotiin vietävät palvelut, kotihoito.....	19
4.6 Lyhytaikaishoito	20
4.7 Omais- ja perhehoito	20
4.8 Tehostettu palveluasuminen.....	21
5. Seurakunnan ja järjestöjen toteuttama toiminta	21
6. Yritysten tuottamat palvelut ikääntyneille	23
7. Osallisuus ja vaikuttaminen	23
8. Yhteenveto palvelujärjestelmän toimivuudesta ja kehittämisen kohteista	24
9. Suunnitelman tavoitteet	26
9.1. Ammattitaitoinen, riittävä ja hyvinvoiva henkilöstö.....	27
9.2 Sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävä asiakaslähtöinen palvelujärjestelmä	28
9.3. Ikäystävällinen asuin- ja elinympäristö.....	29
10. Suunnitelman toteutus, seuranta ja arviointi	31
Lähteet.....	31

1. Johdanto

Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta ja iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvveluista (28.12.2012/980, vanhuspalvelulaki) velvoittaa kuntia laatimaan suunnitelman ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, terveyden, toimintakyvyn ja itsenäisen suoriutumisen tukemiseksi, tarvittavien palvelujen sekä omaishoidon järjestämiseksi ja kehittämiseksi. Suunnittelussa tulee painottaa kotona asumista ja kuntoutumista edistäviä toimenpiteitä ja sen tulee sisältää seuraavat osiot:

- 1) arvio ikääntyneen väestön hyvinvoinnin tilasta, ikääntyneille tarjolla olevien palvelujen riittävydestä ja laadusta sekä palveluntarpeeseen vaikuttavista tekijöistä
- 2) tavoitteet ikääntyneiden hyvinvoinnin, toimintakyvyn ja itsenäisen suoriutumisen tukemiseksi sekä tarjottavien palvelujen määrän ja laadun kehittämiseksi
- 3) toimenpiteet, joilla kunta vastaa tavoitteiden toteutumisesta, ja arvio voimavaroista, jotka tarvitaan toimenpiteiden toteuttamiseksi
- 4) kunnan eri toimialojen vastuut toimenpiteiden toteuttamisessa
- 5) yhteistyön toteuttaminen eri tahojen kanssa

Suunnitelma ikääntyneen väestön tukemiseksi on otettava huomioon valmisteltaessa ikääntyneen väestön asemaan ja tarvitsemiin palveluihin vaikuttavaa kunnan päätöksentekoa; talousarviota ja -suunnitelmaa (kuntalaki 365/1995, 65 §) ja hyvinvointikertomusta (terveydenhuoltolaki 1326/2010, 12 §). Vanhuspalvelulain mukaan vanhusneuvosto tulee osallistaan suunnitelman valmisteluun. Suunnitelman hyväksyy valtuusto. Siilinjärven edellinen suunnitelma ikääntyneen väestön tukemiseksi on vuodelta 2015.

Ikääntyneellä väestöllä laissa ja tässä suunnitelmassa tarkoitetaan vanhuuseläkkeeseen oikeuttavassa iässä olevaa väestöä. Iäkkäällä henkilöllä tarkoitetaan henkilöä, jonka toimintakyky on heikentynyt korkean iän myötä alkaneiden, lisääntyneiden tai pahentuneiden sairauksien tai vammojen tai korkeaan ikään liittyvän rappeutumisen vuoksi.

Mahdollisimman terveen ja toimintakykyisen ikääntymisen turvaaminen ovat tärkeimpiä varautumistoimia vastaamaan Siilinjärven väestön nopeaan ikääntymiseen tulevana vuosina. Näin parannetaan myös elämänlaatua, mahdollistetaan täysivaltainen osallistuminen yhteiskunnassa ja vähennetään sosiaali- ja terveystalvvelujen kustannuksia.

Sosiaali- ja terveysministeriön laatusuosituksen mukaan ikääntyneillä tulee olla toimintakyvystä riippumatta mahdollisuus elää omanlaistaan hyvää elämää omissa yhteisöissään. Tähän ei päästä vain hoidon ja huolenpidon tarpeiden arvioinnilla ja siihen vastaamisella, vaan kyse on laajemmin hyvinvoinnin edistämisestä, jota voidaan tarkastella elämän laadun viitekehyksen kautta.

Suunnitelman laatimisesta on vastannut vanhuspalveluiden asiantuntijoista koostuva työryhmä ja työhön on osallistettu laaja-alaisesti myös kunnan muiden palvelualueiden toimijoita, hyvinvoinnin edistämisen työryhmä ja vanhus- ja vammaisneuvosto. Suunnitelman laatimisessa ovat olleet osallisena myös seurakunta, yksityiset palveluntuottajat, järjestöt ja kuntalaiset.

2. Suunnitelmaa ohjaava lainsäädäntö, suositukset ja linjaukset

Tämä suunnitelma pohjautuu vanhuspalvelulakiin, jonka tavoitteena on ¹⁾ tukea ikääntyneiden hyvinvointia, terveyttä, toimintakykyä ja itsenäistä suoriutumista, ²⁾ parantaa ikääntyneiden mahdollisuutta osallistua elinoloihinsa vaikuttavien päätösten valmisteluun ja palvelujen

kehittämiseen kunnassa, ³⁾ parantaa ikääntyneiden mahdollisuutta saada laadukkaita sosiaali- ja terveyspalveluja sekä ohjausta muiden tarjolla olevien palvelujen käyttöön yksilöllisten tarpeittensa mukaisesti ja riittävän ajoissa ja ⁴⁾ vahvistaa iäkkäiden mahdollisuutta vaikuttaa järjestettävien palvelujen sisältöön ja toteuttamistapaan sekä osaltaan päättää niitä koskevista valinnoista.

Siilinjärven kunnan ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelmassa huomioidaan myös STM:n ja Kuntaliiton laatusuositukset, joiden tavoitteena on tukea vanhuspalvelulain toimeenpanoa turvaten mahdollisimman terve ja toimintakykyinen ikääntyminen sekä laadukkaat ja vaikuttavat palvelut.

Siilinjärven kuntastrategian mukaan Siilinjärvi tarjoaa asukkailleen kustannustehokkaat ja riittävät peruspalvelut. Palvelut tuotetaan kunnan omina palveluina, kuntayhteistyöllä ja yhteistyössä yksityisten palveluntuottajien ja järjestöjen kanssa. Lisäksi painotetaan yksilön omaa vastuuta ja yhteisöllisyyttä. Ikäihmisten omatoimisuutta tuetaan riittäväillä perus- ja tukipalveluilla ja tehostamalla yksilökohtaisesti eri ammattikuntien suunnitelmallista yhteistyötä.

2.2 Ikääntyneen väestön sosiaalipalvelut

Vanhuspalvelulain mukaan kunnan on järjestettävä ikääntyneen väestön sosiaalipalvelut yhdenvertaisesti sisällöltään, laadultaan ja laajuudeltaan sellaisina kuin kunnan ikääntyneen väestön hyvinvointi, sosiaalinen turvallisuus ja toimintakyky edellyttävät (7 §).

Vanhuspalvelulain 18§:n mukaan kunnan on tehtävä päätös iäkkään henkilön kiireellisesti tarvitsemien sosiaalipalvelujen myöntämisestä kirjallisen tai suullisen hakemuksen johdosta ja järjestettävä myönnettyt palvelut viipymättä, jotta iäkkään henkilön oikeus välttämättömään huolenpitoon ei vaarannu. Iäkkäällä henkilöllä on oikeus saada hänelle myönnettyt muut kuin kiireelliset sosiaalipalvelut ilman aiheetonta viivytystä ja viimeistään kolmen kuukauden kuluttua päätöksenteosta. Siilinjärvellä tähän vastataan tehokkaalla SAS- (selvitä-arvioi-sijoita) toiminnalla.

Vanhuspalvelulain 6§ edellyttää kunnan sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen vuosittain arvioimaan iäkkäiden henkilöiden tarvitsemien sosiaalipalvelujen riittävyttä ja laatua alueellaan. Palvelujen laadun ja riittävyden arvioimiseksi Siilinjärvellä kerätään säännöllisesti palautetta palveluja käyttäviltä, heidän omaisiltaan ja läheisiltään sekä kunnan henkilöstöltä.

2.3 Pitkäaikainen hoito ja huolenpito

Vanhuspalvelulain 14§:n mukaan kunnan on toteutettava iäkkään henkilön pitkäaikainen hoito ja huolenpito ensisijaisesti hänen yksityiskotiinsa tai muuhun kodinomaiseen asuinpaikkaansa järjestettävillä sosiaali- ja terveyspalveluilla, jotka sovitetaan sisällöltään ja määrältään vastaamaan henkilön palvelutarpeita. Pitkäaikainen hoito ja huolenpito voidaan toteuttaa laitoshoidona vain, jos siihen on lääketieteelliset perusteet tai jos se on iäkkään henkilön arvokkaan elämän ja turvallisen hoidon kannalta muuten perusteltua.

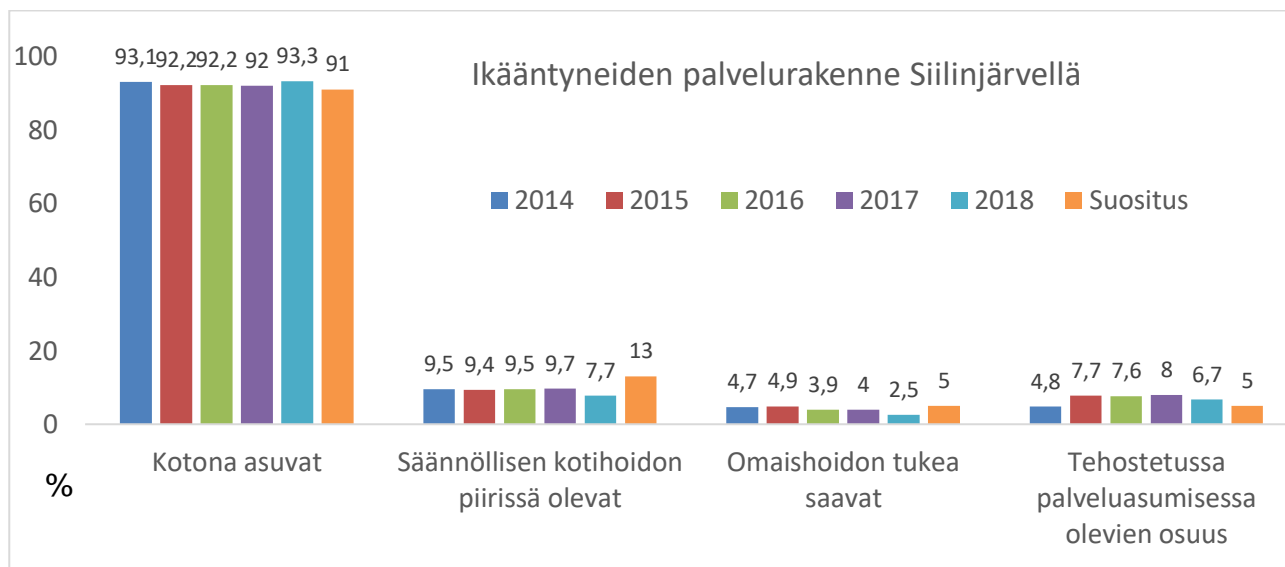
Vanhuspalvelulakia jalkauttavan STM:n laatusuosituksen (2013) mukaan ikääntyneiden palvelurakenteen tulisi olla järjestetty niin, että yli 75-vuotiaista:

- 91–92 % asuu omassa kodissa itsenäisesti tai tarkoituksenmukaisten palvelujen turvin
- 13–14% on säännöllisen kotihoidon piirissä
- 5-6 % on omaishoidon tuen piirissä
- 5-6 % on tehostetussa palveluasumisessa
- 3 % on vanhainkodissa tai pitkäaikaishoidossa terveyskeskussairaalassa

Pitkäaikaisen hoidon ja huolenpidon toteutuminen Siilinjärvellä

Siilinjärven yli 75 vuotiaiden palvelurakenne on esitetty kuvassa 1 ja taulukossa 1 ennuste kotihoidon ja ympärivuorokautisen hoivan tarpeesta vuosille 2025 ja 2030. Säännöllisen kotihoidon palvelua

tuotetaan Siilinjärvellä STM:n laatusuosituksista vähemmän. Vanhainkotihoidon on loppunut Siilinjärvellä syksyllä 2015, Vanhan pappilan palvelukodin käyttöönoton myötä. Näin ollen tehostetun palveluasumisen osuus on suurempi. Terveyskeskussairaalassa ei ole myöskään ikääntyneiden pitkäaikaishoitoa. Siilinjärvellä toimii yksi ikääntyneiden lyhytaikaista perhehoitoa tarjoava toimija ja lisäksi siilinjärveläisiä on Kuopiossa sijaitsevassa perhehoitopaikassa.

Kuva 1. Siilinjärven kunnan ikääntyneiden palvelurakenne suhteessa laatusuositukseen.

Taulukko 1. Kotihoidon ja ympärivuorokautisen hoivan paikkatarpeen ennuste.

Siilinjärvi	2025	2030
Yli 75 vuotiaiden määrä	2510	2960
Kotihoidon tarve 13 % mukaan	326	385
Kotihoidon lisätarve	160	219
Tehostetun palveluasumisen paikkatarve 9 %*:n mukaan	226	266
Tehostetun palveluasumisen lisäpaikkatarve	73	113

Laskelman pohjana on vuoden 2018 väestöennuste. Ikäryhmän 65–74 vuotta tarvitsemia paikkoja ei ole huomioitu. Kotihoidon lisätarpeen määrittämisen pohjalla on vuonna 2018 kotihoidon piirissä olleiden määrä (166 hlö). Tehostetun palveluasumisen lisäpaikkatarve on laskettu vuoden 2019 paikkatilanteen mukaan (153 paikkaa, joista 84 kunnan ja 69 ostopalveluna/palvelusetelillä). Laskelmassa käytetään 9 % tehostetun palveluasumisen osalta, koska Siilinjärvellä ei ole vanhainkotipaikkoja (laatusuositus: 5-6 % tehostettu palveluasuminen ja 3 % vanhainkoti, yhteensä 9 %)

2.4 Hoitohenkilöstöön liittyvät linjaukset

Henkilöstön määrä

Vanhuspalvelulain 20§:n mukaan toimintayksikössä on oltava henkilöstön määrän, koulutuksen ja tehtävärakenteen tulee vastata toimintayksikön palveluja saavien iäkkäiden henkilöiden määrää ja heidän toimintakykynsä edellyttämää palvelun tarvetta turvaten heille laadukkaat palvelut.

STM:n laatusuosituksen 2017 mukaan henkilöstön toteutunut vähimmäismitoitustaso tehostetun palveluasumisen toimintayksiköissä tulisi olla vähintään 0,5 hoitotyöntekijää asiakasta kohden vuorokaudessa. Henkilöstömitoituksella tarkoitetaan henkilöstön ja hoidettavien asiakkaiden välistä laskennallista suhdelukua ja siihen lasketaan mukaan välittömään asiakastyöhön osallistuvat sosiaali- ja terveydenhuollon työntekijät. Siilinjärven hoiva- ja vanhuspalveluissa suunniteltu hoitajamitoitus on Vanhan Pappilan palvelukodissa 0,54- 0,58, Kaaripolun palvelukodissa 0,63 ja Mummon Kammarin lyhytaikaishoidon yksikössä 0,66.

Kotihoidon henkilöstön vähimmäistarve määräytyy iäkkäille myönnettyjen palvelujen (tunteina) toteuttamiseen tarvittavan henkilöstön välittömään asiakastyöhön käytettävissä olevista tunteista. Suosituksen mukaan 60 % työajasta tulee kohdentua välittömään asiakastyöhön. Kotihoidon kuukausittaisessa seurannassa toteuma on ollut 59–62 %.

Vanhustyön yhtenä haasteena, jonka ennustetaan tulevaisuudessa entisestään kasvavan, on ammattitaitoisen ja motivoituneen henkilöstön saatavuus. Vuonna 2019 Siilinjärvellä otettiin käyttöön Sarastia rekryointipalvelu turvaamaan akuuttia henkilöstötarvetta. Vuonna 2019 vanhuspalveluissa työskenteli yhteensä 169,6 vakinaista henkilöä.

Siilinjärven kunnassa on käytössä koko henkilöstöä koskeva henkilöstösuunnitelma. Henkilöstösuunnitelman laatimista ja käyttöönottoa ollaan suunnittelemassa myös sosiaali- ja terveyspalvelujen. Suunnitelman avulla ennakoidaan tulevaa tarvetta henkilöstön määrään ja osaamiseen liittyen.

Henkilöstön osaaminen

Vanhustyö on erikoisosaamista, joka vaatii jatkuvaa kouluttautumista. Siilinjärven kunnassa laatua varmistetaan yhteisellä koulutussuunnitelmalla. Suunnitelmaan kuuluu jatkuvina koulutuksina lääkehoidon osaaminen ja ensiapukoulutukset. Hoiva- ja vanhuspalveluiden tulosalueella järjestetään säännöllisesti koko hoitohenkilöstölle kohdennettuja koulutuksia, viimeisimpinä mm. kinestetiikka, panostaminen perehdytykseen (materiaali), lääkehoidon seurannan asiantuntijuus, kirjaaminen sekä esimiehille ja johtajille suunnattuna Lean -johtamiskoulutus. Lisäksi henkilöstöä koulutetaan erilaisten teemojen mukaan, joita ovat olleet mm. muistisairaudet, haavanhoito ja hygienia. Henkilöstöä kannustetaan myös omatoimiseen opiskeluun mahdollistamalla opintojen suorittamista mm. työvuorosuunnittelulla. Siilinjärven kunnan hoiva- ja vanhuspalvelut on koulutusmyönteinen ja henkilökunta on motivoitunut kouluttautumaan. Osaamista pyritään vahvistamaan myös esimerkiksi työkiertoa hyödyntämällä.

Tulevaisuudessa osaamiskartoituksen mukaan keskeisimmät lisäkoulutustarpeet liittyvät mielenterveys- ja päihdetyön osaamiseen, kirjaamiseen (yhdessä asiakkaan kanssa ja toimintakyvyn muutosten päivittäinen kirjaaminen), saattohoidossa toimimiseen, teknologian hyödyntämiseen, omaisten kanssa tehtävään yhteistyöhön ja lääkehoitoon.

Henkilöstön työhyvinvointi

Siilinjärven kunnan yksi strategista tavoitteista on hyvinvointi, jonka osana on nostettu esiin osaava ja innostunut henkilöstö. Tavoitteen saavuttaminen vaatii hyvän johtamisen lisäksi myös henkilöstön sitoutumista työskentelemään yhdessä asioiden kehittämiseksi.

Siilinjärven kunnassa on työhyvinvoinnin toimintaohjelma vuosille 2018–2020. Työhyvinvointiohjelmassa on korostettu neljää periaatetta: varhainen välittäminen, voimavaralähtöisyys, ratkaisukeskeisyys, innovatiivisuus ja osallisuus. Varhaisella välittämällä tarkoitetaan mm. huolen herätessä asian puheeksi ottamista. Voimavaralähtöisyys on työyhteisössä olevien hyvien asioiden huomaamista sekä niiden esille tuomista. Ratkaisukeskeisyyden ja innovatiivisuuden tavoitteena on tunnistaa työtä ja työhyvinvointia haittaavia tekijöitä ja pyrkiä etsimään niihin ratkaisuja. Työhyvinvoinnin näkökulmasta osallisuus tarkoittaa organisaation rakenteita ja johtamista, jotka mahdollistavat kaikkien aktiivisen osallistumisen ja vaikuttamismahdollisuuden.

Työterveyslaitos seuraa kunnassa työskentelevien henkilöiden sairauspoissaoloja. Vuonna 2018 kuntatyöntekijöillä oli valtakunnallisesti keskimäärin 17 sairauspoissaolopäivää vuodessa. Sairaanhoidajilla sairauspoissaolopäiviä oli keskimäärin 19,48 ja lähihoitajilla 24,86 päivää vuodessa. Siilinjärvellä vuonna 2018 sairauspoissaoloja vakituisella henkilöstöllä hoiva- ja vanhuspalveluissa oli yhteensä keskimäärin 381 sairauspoissaolopäivää kuukaudessa, joka on 27,45 päivää henkilöä kohden vuodessa. Henkilöstön työhyvinvoinnin edistäminen ja sairauspoissaolojen vähentäminen

on yksi keskeisemmistä tulevaisuuden tavoitteista. Työergonomian kehittämiseksi Siilinjärvellä on syksyllä 2019 aloitettu Ergonomiakortti-koulutukset.

2.5 Palvelujen laadun turvaaminen

Ikääntyneiden kotona asumisen ja arjen sujuvuuden tueksi tarvitaan yhteistä palvelunäkemyksiä, jossa palveluja tuottavat tahot toimivat saumattomasti. Sosiaali- ja terveydenhuollon hoito-, palvelu- ja kuntoutussuunnitelmia laadittaessa palvelujen tavoitteet sovitetaan yhteen, jolloin iäkäs henkilö saa yksilöllisesti suunnitellut palvelut.

Siilinjärven kunnan vanhustyötä arvioidaan suhteessa vanhuspalvelulakiin ja STM:n laatusuositukseen. Lisäksi huomioidaan asiakkailta ja heidän omaisiltaan saatu palaute. Asiakas- ja asukastytyväisyys -kyselyt tehdään vuorovuosin hoiva- ja vanhuspalveluiden asiakkaille ja heidän omaisille. Toiminnan laatua valvotaan omavalvontasuunnitelman avulla. Kunnan omien toimintayksiköiden omavalvontasuunnitelmat ovat julkisesti nähtävillä yksiköiden ilmoitustauluilla sekä kunnan www-sivuilla. Laatua valvovat osaltaan myös AVI ja Valvira. Yksityisten asumispalveluiden laatua ja toimintaa valvotaan vuosittain, jotta laatutaso vastaa kilpailutuksessa asetettuja kriteereitä.

2.6 Hoiva- ja vanhuspalvelujen visio ja arvot

Siilinjärvellä hoiva- ja vanhuspalvelujen työn visio on, että iäkkäät henkilöt voivat elää omannäköistä, aktiivista ja turvallista elämää esteettömässä ja oman hyvinvoinnin edistämiseen kannustavassa ympäristössä. Vanhustyössä pyritään perhelähtöiseen näkökulmaan huomioiden myös ikääntyneen lähipiiriä.

Kunnan strategia ja arvot ohjaavat valtakunnallisten linjausten lisäksi ikääntyneiden palveluiden kehittämistä ja ovat myös toiminnan arvioinnin perustana. Yhteiset arvot auttavat selkiyttämään perustehtävää, kehittämään toimintaa ja turvaavat jatkuvuutta myös muutoksissa. Siilinjärven kunnan arvot vastuullisuus, avoimuus, asukaslähtöisyys ja innovatiivisuus ohjaavat myös ikääntyneisiin kohdistuvaa työtä. Arvoista johdettuja vanhustyötä ohjaavia eettisiä periaatteita ovat; ihmisarvon kunnioittaminen, itsemääräämisoikeus, vastuullisuus ja osallisuus.

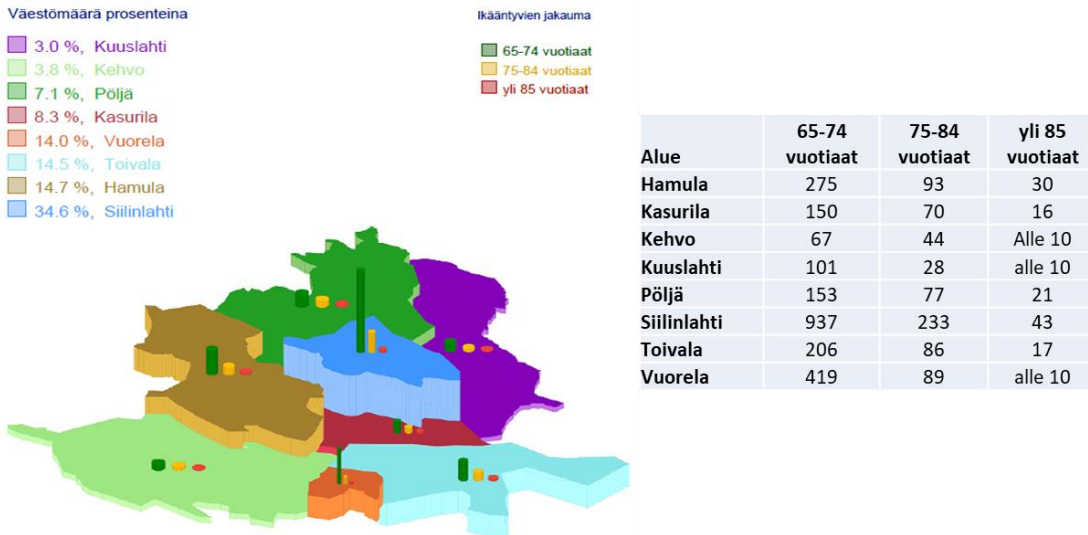
Vanhustyön visio ja arvot ovat laadittu vuonna 2015. Tavoitteena on tulevaisuudessa laajana yhteistyönä uudistaa visio ja arvot, luoda hoiva- ja vanhuspalveluille palvelulupaus.

3. Nykytilan kuvaus

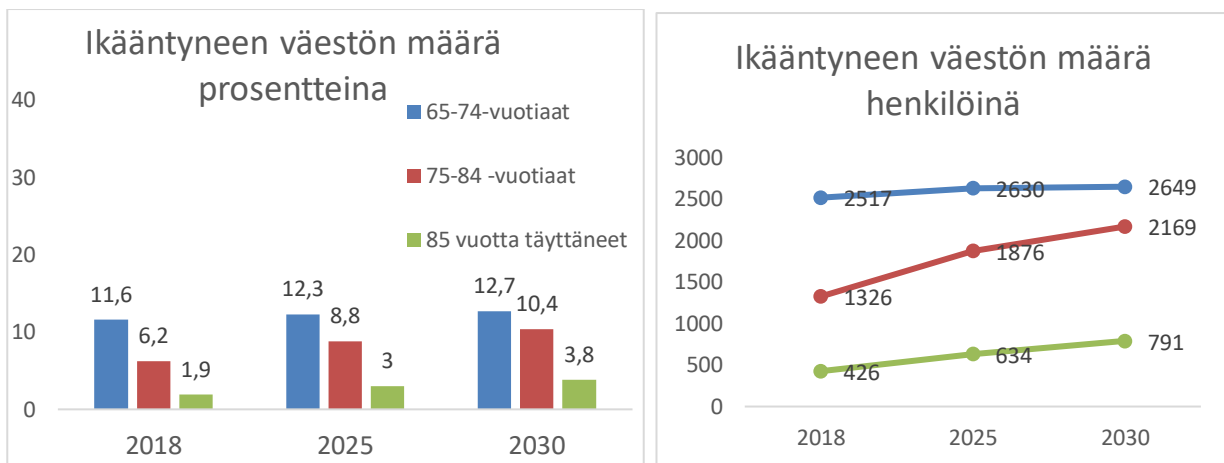
3.1. Ikääntynyt väestö ja väestön kehitys

Siilinjärven kunnassa oli vuoden 2018 lopussa yhteensä 21 674 asukasta. Siilinjärven väestö ikääntyy seuraavien vuosien aikana nopeasti (kuvat 2 ja 3). Erityisesti 85-vuotiaiden määrän ennustetaan lähes kaksinkertaistuvan jo seuraavan 10 vuoden sisällä.

Vuonna 2018 Siilinjärvellä oli 65 vuotta täyttäneiden yhden hengen asuntokuntia 45,2 % ja 75 vuotta täyttäneiden 53,1 % vastaavan ikäisten asuntokunnista.

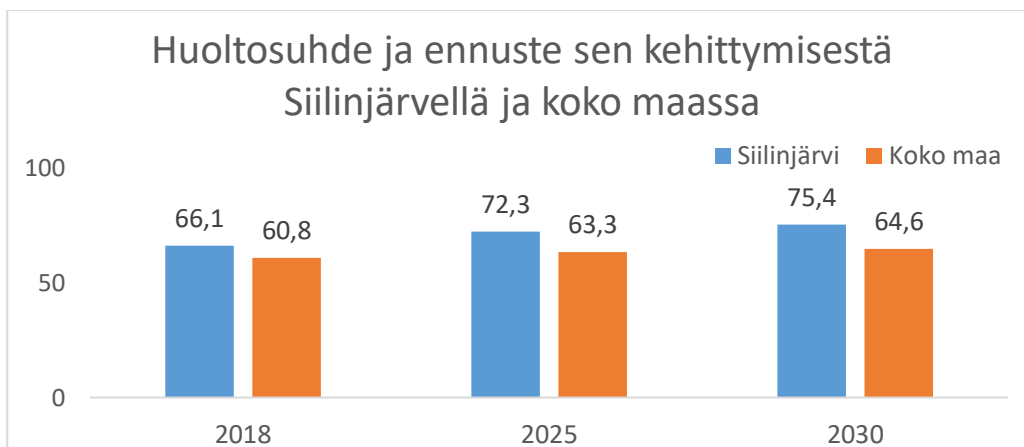
Kuva 2. ikääntyneiden määrä eri ikäryhmissä alueittain

Kuva 3. Ennuste ikäihmisten määrästä vuoteen 2030 (Lähde tilastokeskus: 7.10.2019)

Huoltosuhte kasvaa tulevina vuosina

Huoltosuhte kuvaa alle 15-vuotiaiden ja 65 vuotta täyttäneiden henkilöiden suhdetta 100 työkäistä kohti (kuva 4). Siilinjärven huoltosuhteen on ennustettu kasvavan valtakunnan tasoa voimakkaammin.

Kuva 4. Huoltosuhte ja sen ennuste Siilinjärvellä ja koko maassa vuosina 2025 ja 2030

3.2. Ikääntyneen väestön terveys ja hyvinvointi

Siilinjärveläisten terveydentilaa voidaan kuvata indeksien avulla (taulukko 2). Indeksien koko maan keskiarvo on 100. Siilinjärveläisten syöpäindeksi on maan keskitasoa matalampi, mutta erityisesti sepelvaltiotauti- ja tapaturmaindeksit ovat valtakunnan tasoa merkittävästi korkeammat. Erikoiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettuja 65 vuotta täyttäneitä oli vuonna 2018 67,4 % vastaavan ikäisestä väestöstä (Pohjois-Savo 68 %).

Taulukko 2. Siilinjärveläisten terveydentila ikävakioidujen indeksien kuvaamana

Indeksi	Siilinjärvi 2015	Pohjois-Savo 2015
Sepelvaltimotauti-indeksi ¹⁾	121,9	130,4
Syöpäindeksi ²⁾	91,6	91,5
Dementia-indeksi ³⁾	107,6	125
Tapaturmaindeksi ⁴⁾	120,4	115,9

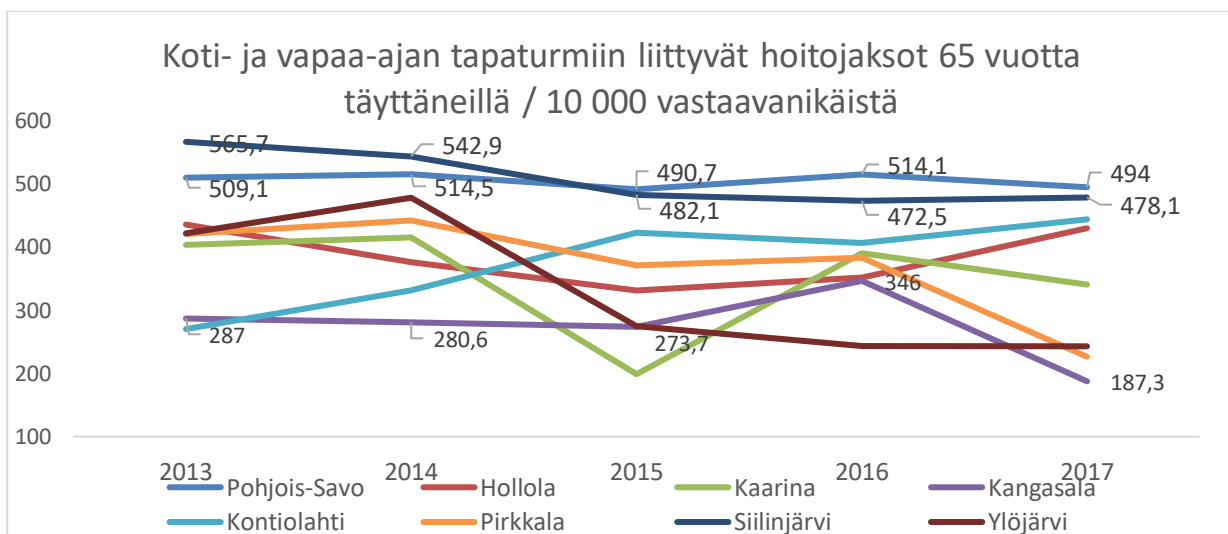
¹⁾ Sepelvaltiotautitapahtumien (akuutit, sydäninfarkti, angina pectoris, kuoleman syy) yleisyys 35–79-vuotiailla suhteutettuna vastaavan ikäiseen väestöön ja koko maan tasoon

²⁾ Uusien syöpätapausten määrä 0-79-vuotiaiden ikäryhmässä suhteutettuna vastaavan ikäiseen väestöön ja edelleen koko maan tasoon

³⁾ Alzheimerin tautiin myönnettyjen reseptilääkekorvausoikeuksien määrä suhteutettuna väestöön ja koko maan tasoon

⁴⁾ Vammojen, myrkytysten tai eräiden muiden ulkoisten syiden vuoksi sairaalahoitossa olleiden 15–79-vuotiaiden osuus suhteutettuna vastaavan ikäiseen väestöön ja koko maan tasoon

Vuonna 2017 vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidettuja 65 vuotta täyttäneitä siilinjärveläisiä oli 2,8 % vastaavan ikäisestä väestöstä ja koti- ja vapaa-ajantapaturmiin liittyviä hoitojaksoja 65 vuotta täyttäneillä 478,1 kymmentä tuhatta vastaavan ikäistä kohden (kuva 5).

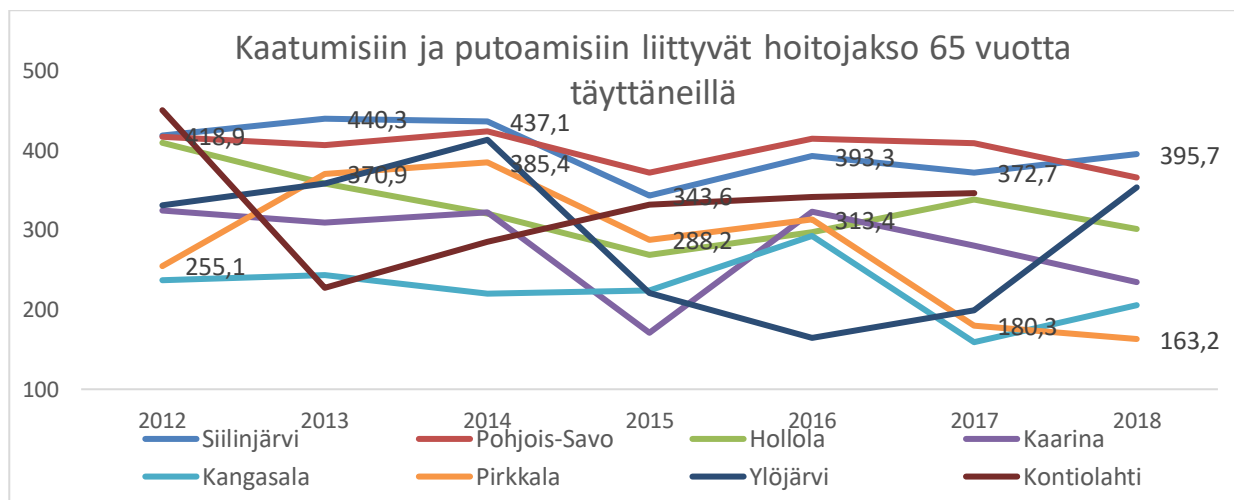
Kuva 5. Koti- ja vapaa-ajan tapaturmiin liittyvät hoitojaksot 65 vuotta täyttäneille 10 000 vastaavan ikäistä kohden.

Siilinjärveläisten yli 65 vuotiaiden influenssa rokotusten kattavuus oli vuonna 2018 64,2 % (Kuopio 60,5 %), joka on valtakunnan vertailussa toiseksi paras tulos (paras tulos Kauniaisissa 66,4 %). Vuosina 2017 ja 2016 Siilinjärvi sijoittui yli 65 vuotiaiden rokotuskattavuudessa maan kärkeen.

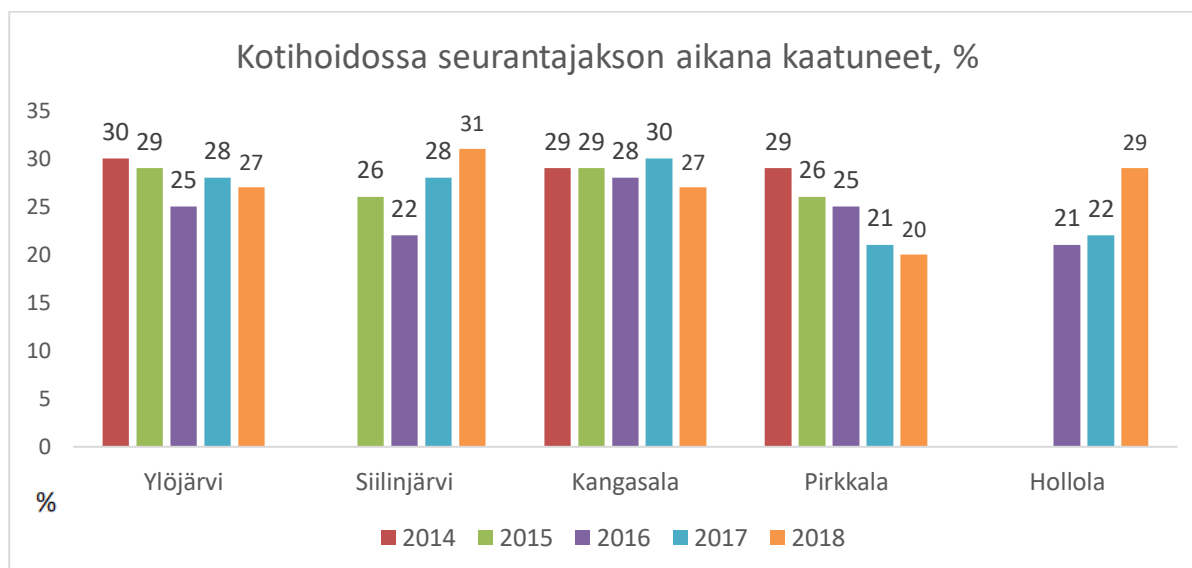
Ikääntyneiden kaatumiset nousevat huolena esiin eri mittareista

Siilinjärvellä 65 vuotta täyttäneiden kaatumisiin ja putoamisiin liittyvien hoitojaksojen määrä on Siilinjärvellä vertailupaikkakuntien korkein (kuva 6). Kotihoidon asukkaille vuonna 2018 tehtyjen RAI-arviointien (hoidon tarpeen ja laadun sekä kustannusvaikuttavuuden arviointi- ja seurantajärjestelmä) mukaan aktiivinen kaatumisriski todettiin 70 % ikääntyneistä ja 31 % oli

kaatunut vähintään kerran seurantajakson aikana (kuva 7). Lonkkamurtumia 65 vuotta täyttäneillä todettiin vuonna 2018 0,4 % vastaavan ikäisestä väestöstä (Pohjois-Savo 0,6 %).

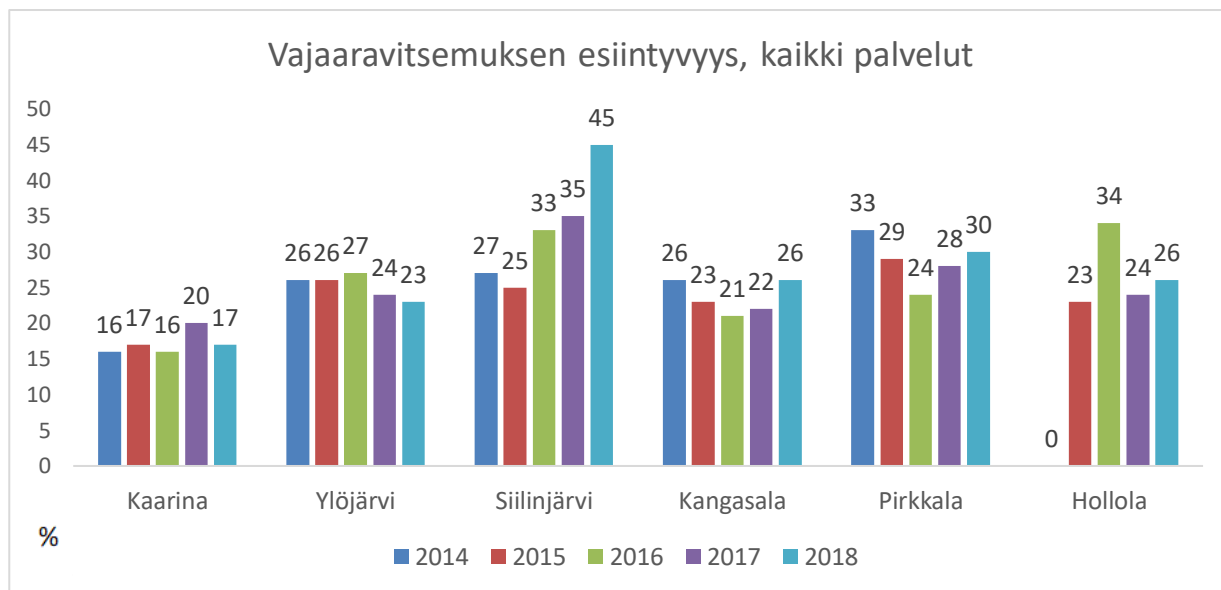
Kuva 6. Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot 65 vuotta täyttäneillä kymmentä tuhatta vastaavan ikäistä kohden Siilinjärvellä ja sen vertailupaikkakunnilla

Kuva 7. Kotihoidossa olevien asiakkaiden osuus prosentteina, jotka ovat seurantajakson (90 vrk) aikana ovat kaatuneet vähintään kerran

Vajaaravitsemus uhkana ikääntyneiden toimintakyvylle

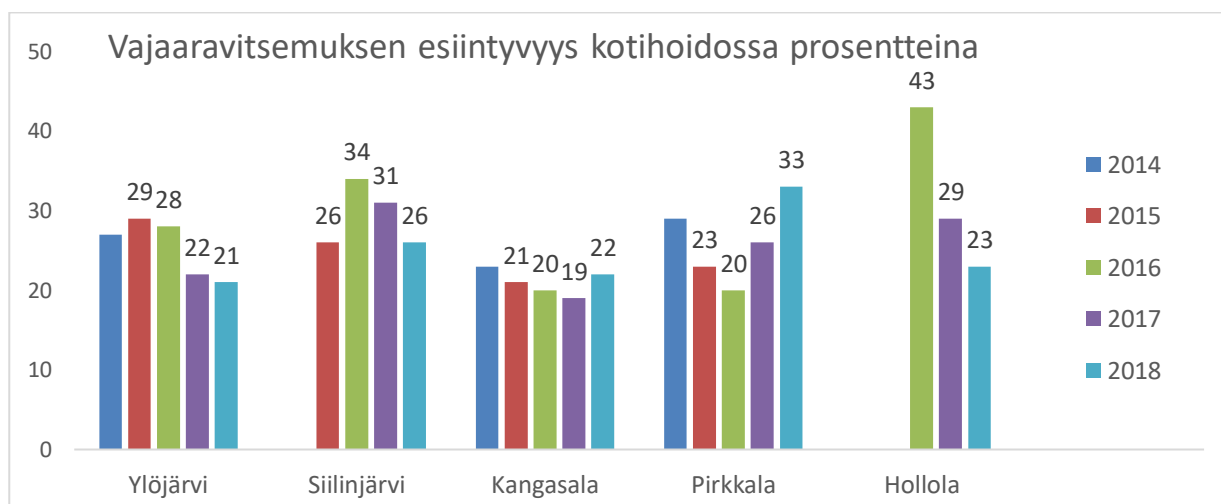
Vajaaravitsemus on yksi keskeinen ikääntyneiden hyvinvointia ja toimintakykyä uhkaavista tekijöistä, jonka esiintymisestä saadaan tietoa osana RAI-arviointeja palveluohjauksen, kotihoidon ja ympärivuorokautisen hoidon piirissä olevilta ikääntyneiltä (kuvat 8 ja 9).

Kuva 8. Ikääntyneiden vajaaravitsemuksen esiintyminen vuosina 2014–2018 Siilinjärvellä ja sen vertailupaikkakunnilla RAI – mittarilla arvioituna.

^{a)} palveluohjauksen, kotihoidon ja ympärivuorokautisen hoidon piirissä olevat ikääntyneet

^{b)} Asiakkaiden osuus (%), joilla jokin seuraavista: 1) painoindeksi on alle 20, 2) tahaton painon lasku, 5 % tai enemmän viimeisen 30 vrk:n aikana (tai 10 % tai enemmän viimeisen 180 vrk:n aikana), 3) vakava aliravitsemus tai 4) vähintään kahtena viimeksi kuluneesta 3 vuorokaudesta söi yhden aterian päivässä tai vähemmän. Terminaaliprognosisin saaneet asiakkaat on suljettu pois.

Kuva 9. Vajaaravitsemuksen esiintyminen kotihoidon asiakkailla vuosina 2014–2018 Siilinjärvellä ja sen vertailupaikkakunnilla RAI – mittarilla arvioituna

^{a)} Asiakkaiden osuus (%), joilla jokin seuraavista: 1) painoindeksi on alle 20, 2) tahaton painon lasku, 5 % tai enemmän viimeisen 30 vrk:n aikana (tai 10 % tai enemmän viimeisen 180 vrk:n aikana), 3) vakava aliravitsemus tai 4) vähintään kahtena viimeksi kuluneesta 3 vrk söi yhden aterian päivässä tai vähemmän. Terminaaliprognosisin saaneet asiakkaat on suljettu pois.

Hyvinvointia edistäviä elintapoja tarpeen tukea myös ikääntyneillä

Siilinjärveläisten ikääntyneiden elämänlaadusta ja elintavoista saadaan tietoa Pohjois-Savon tasolla (taulukko 3) osana THL:n toteuttamaa FinSote (aiemmin Aikuisten terveys, hyvinvointi- ja palvelututkimus, ATH) -tutkimusta.

Taulukko 3. Pohjoissavolaisten ikääntyneiden elämänlaatu ja elintavat

Elämänlaatua ja hyvinvointia kuvaava väittämä	yli 65 vuotiaat	yli 75 vuotiaat
	% vastaajista	
Kokee elämänlaatunsa hyväksi (mittari: EuroHIS-8) ^{a)}	-	41,8
Kokee merkittävää psyykkisestä kuormittuneisuutta ^{a)}	8,3	8,3
Kokee terveytensä keskitasoiseksi tai sitä huonommaksi ^{a)}	58,6	70,1
Kokee 100 m juoksussa suuria vaikeuksia ^{a)}	34	24,9
Tupakoi päivittäin ^{a)}	5,5	2,3
Käyttää liikaa alkoholia (mittari: AUDIT-C) ^{a)}	25,4	13,8
Käyttää liikaa alkoholia (mittari: AUDIT-C) ^{b)}	28,5	14,4
Vapaa-ajan liikuntaa harrastamattomien osuus ^{b)}	19,5	30,5

^{a)} vuonna 2015 ja ^{b)} vuonna 2018

Finsote – tutkimuksen mukaan ikääntyneiden alkoholin käytössä on nähtävissä lisääntymistä Pohjois-Savossa. Siilinjärvellä vuonna 2018 toteutetuissa RAI – arvioinneissa alkoholiriippuvuus tai vaarallinen alkoholin käyttö oli kirjattu 7 %:lle ja masennus tai ahdistuneisuus 30 %:lle säännöllisen kotihoidon asiakkaita.

FinSote – tutkimuksen mukaan (2018) 9 % 75 vuotta täyttäneistä pohjoissavolaisista tunsi itsensä yksinäiseksi, 8,6 % koki muistinsa huonoksi ja 11,9 % koki itsensä huolehtimisessa suuria vaikeuksia.

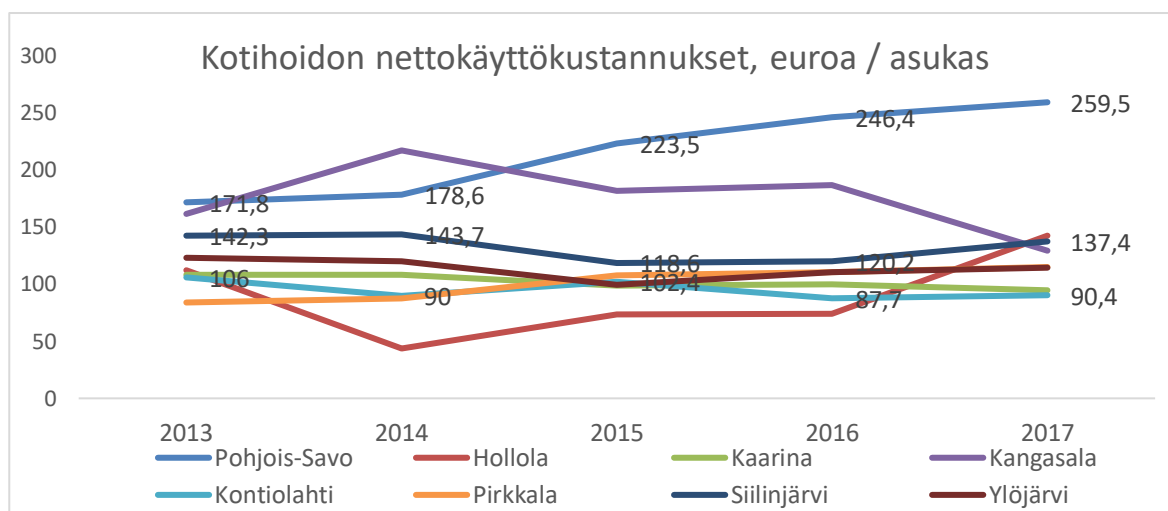
3.3. Talous ja resurssit

Taulukossa 4 on esitetty ikääntyneiden palvelurakenteen nettokustannukset vuodelta 2018 ja ennuste vuodelle 2025. Siilinjärven kotihoidon kustannukset on saatu toimintaa tehostamalla laskemaan 2013 vuodesta ja kehitys on varsin maltillista kasvaneesta palveluntarpeesta ja yleisestä kustannusten kasvusta huolimatta (kuva 10). Tehostetun palveluasumisen nettokäyttökustannusten kehitys on esitetty kuvassa 11. Erikoissairaanhoidosta (kaikki käynnit ja hoitojaksot) n. 30 % kohdistuu ikääntyvään väestöön (yli 65 vuotiaat).

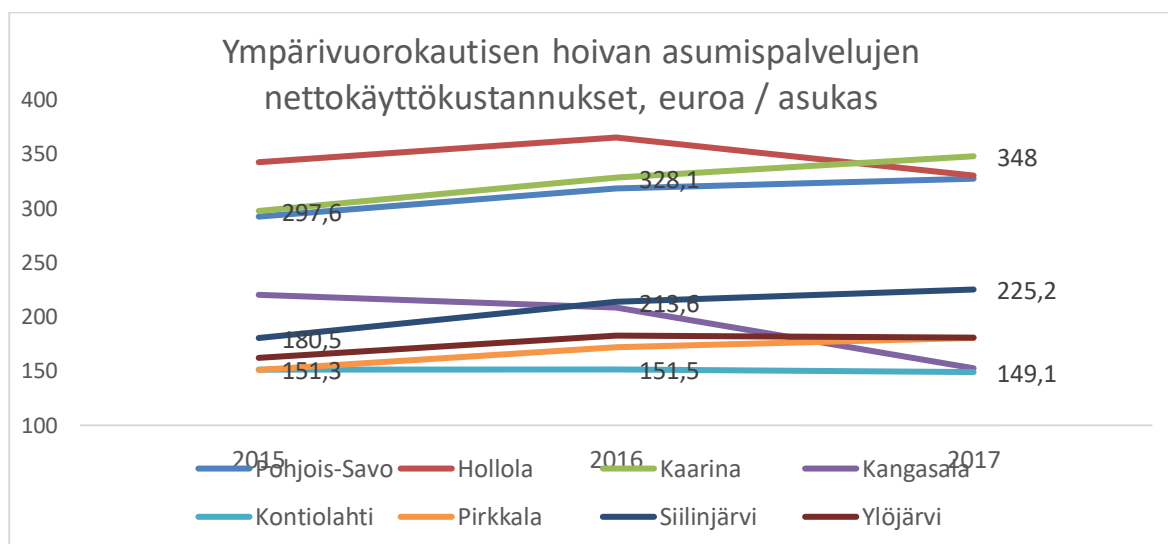
Taulukko 4. Ikääntyneiden palvelujen nettokustannukset (kokonaiskustannukset ja kustannukset asukasta kohden) vuonna 2018 ja ennuste vuoteen 2025

Palvelu	Kulut vuonna 2018	Ennuste vuoteen 2025
	miljoonaa euroa (euroa/asukas)	
Asiakas- ja palveluohjaus	1,22 (54,94)	1,53 (66,89)
Kotihoito	3,15 (147,71)	3,69 (165,70)
Omaishoidon tuen hoitopalkkiot	0,49 (22,19)	0,63 (27,41)
Päivätoiminta	0,21 (9,26)	0,44 (19,45)
Kuntouttava lyhytaikaishoito	1,31 (59,18)	1,92 (83,98)
Tehostettu palveluasuminen	5,35 (240,91)	6,27 (274,53)
Yhteensä	11,73 (534,19)	14,47 (637,97)

a) Ennusteen pohjana ovat tämän hetkiset kustannukset ja vuoden 2015 väestöennuste. Lisäksi on otettu huomioon yleinen kustannusten nousu (2 % / vuosi) sekä laatusuosituksia ikääntyneiden palvelurakenteesta.

Kuva 10. Ikäntyneiden kotihoidon nettokäyttökustannukset ja niiden kehitys euroina asukasta kohden vuosien 2013–2017 aikana

Kuva 11. Ikäntyneiden ympärivuorokautisen hoivan nettokäyttökustannukset ja niiden kehitys euroina asukasta kohden vuosien 2015 – 2017 aikana

4. Kunnallinen palvelujärjestelmä

4.1. Asuminen ja ympäristö

Siilinjärvellä asuin ympäristön suunnittelussa huomioidaan katujen, asuinalueiden ja julkisten tilojen esteettömyys, turvallisuus sekä viihtyisyys. Nämä huomioidaan kaikessa kunnan maankäytön suunnittelussa, yleispiirteisestä, kaavoituksesta aina katu-, viher- alue- ja rakennussuunnittelun tasolle. Yleiskaavoissa asumista ja kunnallisia palveluita varten on varattava alueita taajamien keskustoista, jotta ne ovat kävelyetäisyydellä. Asemakaavoissa on huolehdittava mm. riittävästä kevyen liikenteen yhteyksistä ja viheralueista sekä ihmisläheisestä mittakaavasta, joka luo turvallisuuden tunnetta. Katu- ja rakennussuunnittelussa on huomioitava turvalliset ja esteettömät kulkuyhteydet. Kotihoidosta tulee myös tarve, jonka mukaan asuin ympäristön suunnittelussa on huomioitava myös riittävä vieraspaikkojen määrä kerros- ja rivitaloalueiden parkkialueilla kotihoidon työn mahdollistamiseksi.

Ikäihmisten kotona asumista tuetaan myös myöntämällä korjausavustuksia asuntojen muuttamiseksi esteettömämmiksi ja turvallisemmiksi. Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARA myöntää näitä tulo- ja varallisuusrajoihin sidottuja avustuksia ohjeidensa mukaisesti. Korjausavustuksen lisäksi avustusta voi hakea kerrostalohissin rakentamista, liikuntaesteiden poistamista ja talon kuntoarviota varten.

Kuljetuspalvelut

Palveluliikenne (Pali) palvelee kaikkia Siilinjärvellä liikkuvia, soveltuen erityisesti iäkkäille henkilöille ja liikuntaesteisille. Palveluliikenne ajaa sovitulla reiteillä, joilta voidaan poiketa kutsusta aikataulun salliessa. Reittejä ja aikatauluja pyritään muotoilemaan kunnan palvelutarjonnan mukaan mahdollistaen ikääntyneiden osallistuminen eri toimintoihin. Palveluliikenteen käytön tehostamiseksi viestintää tulee jatkossa tehostaa.

Kunta voi myöntää sosiaalihoitolain mukaisen kuljetuspalvelun henkilölle, jolla on ikääntymisen ja/tai sairauden vuoksi pitkäaikaisesti toimintakyvyn laskua, eikä henkilö kykene käyttämään julkisia joukkoliikennevälineitä ilman huomattavia vaikeuksia. Sosiaalihoitolain mukaista kuljetuspalvelua voidaan myöntää vain henkilöille, joiden kuukausitulot jäävät alle määriteltujen tulorajojen.

Vammaispalvelulain mukaiset kuljetuspalvelut on tarkoitettu vaikeavammaisille henkilöille, joilla on erityisiä vaikeuksia liikkumisessa ja jotka eivät voi vammansa tai sairautensa vuoksi käyttää julkisia joukkoliikennevälineitä ilman kohtuuttoman suuria vaikeuksia.

Ateriapalvelut

Hyvä ravitsemus ylläpitää terveyttä, toimintakykyä ja elämänlaatua, nopeuttaa sairauksista toipumista ja pienentää terveydenhuollon kustannuksia. Myös kotona asumisen mahdollisuudet ovat paremmat, mikäli ravitsemustila on hyvä.

Ruokapalveluissa noudatetaan ikääntyneiden ravitsemussuosituksia, jotka pohjautuvat Valtion Ravitsemusneuvottelukunnan Suomalaisiin ravitsemussuosituksiin. Toimintaa ohjaa myös Ravitsemushoitosuositus. Ruokalistasuunnittelussa huomioidaan iäkkäiden makumieltymyksiä ja yksilölliset tarpeet. Ruokalistakierto on kuusi viikkoa tuoden vaihtelevuutta ja monipuolisuutta tarjontaan.

Vajaaravitsemuksen ehkäisyyn ja korjaamiseksi voidaan tilata runsasproteiininen ja energinen ateria (Repro). Aterian energia- ja ravintoainetiheyttä voidaan ruokapalvelussa tarvittaessa helposti pienin resepti- ja tuotemuutoksin. Ateriasta valmistetaan myös rakennemuunneltuja versioita yksilöllisten tarpeiden mukaisesti. RAI mittareissa ikääntyneiden korkean vajaaravitsemusriskin esiintymisen vuoksi käyttöön tullaan jatkossa kehittämään vajaaravitsemuksen ehkäisyn ja hoidon hoitopolku, joka Siilinjärveltä vielä tällä hetkellä puuttuu.

Palveluasumisen ja terveyskeskuksen asiakkaat voivat ruokailla osastolla, ruokasalissa tai ateria viedään heille asuntoon tai huoneeseen. Yhteinen ruokailu on ikäihmisille samalla sosiaalinen tapahtuma.

Kotona asuvien ikääntyneiden hyvinvointia, terveyttä ja toimintakykyä tuetaan tarjoamalla ateriapalvelua kotiin. Kotiateriapalvelujen piiriin pääsee palveluohjauksen kautta. Kotiateriapalvelu sisältää pääruoan, salaatin ja jälkiruoan. Ikääntyneen mieltymysten mukaan hän voi valita ateriakokonaisuuteensa pääruoan lisäksi joko salaatin ja jälkiruoan tai vastaavasti kaksi salaattia/tuorepalaa ilman jälkiruokaa tai kaksi jälkiruokaa ilman salaattia/tuorepaloja. Salaatti ja/tai jälkiruoka voidaan korvata leikkeleellä/hedelmillä. Kotiin vietävät ateriat toimitetaan arkipäivisin asiakkaille kuumina ja tämän lisäksi viikonlopun ateriat toimitetaan perjantaisin jäähdytettyinä. Kotipalveluateria säännöllisiä asiakkaita vuonna 2018 oli keskimäärin 118 asiakasta / kuukausi. Asiakasmäärä on kasvanut vuosi vuodelta. Viime vuoteen verrattuna alkuvuodesta 2019 asiakasmäärä kasvoi yli 30 %.

4.2 Liikuntapalvelut

Siilinjärvellä on erinomaiset ja monipuoliset liikkumismahdollisuudet: eri puolilla kuntaa on useita kunnan ylläpitämiä ulkoilureittejä, liikuntapuistoja ja lähiliikuntapaikkoja. Kunnalla on omakuntosali, jota tarjotaan mm. ikääntyneiden käyttöön ilmaiseksi perehtymistunnin jälkeen. Lisäksi Mummon Kammarin kuntosalilla järjestetään tehokuntosaliharjoittelua ryhmämuotoisesti.

Siilinjärvellä on tarjolla ohjattuja, maksuttomia liikuntaryhmiä ikääntyneille kuntotason mukaisesti. Ohjattua, maksutonta kuntosaliharjoittelua toteutuu ennaltaehkäisevänä ja kuntouttavana ryhmämuotoisesti. Myös liikkuvuus- ja tasapainoryhmiä on ennaltaehkäiseviä ns. pysty- ja lattiaryhmiä sekä tuolijumpparyhmiä, joihin voivat osallistua myös ikääntyneet, joiden toimintakyky on heikko. Ryhmiä on pyritty perustamaan mahdollisuuksien mukaan eri puolille Siilinjärveä. Kesäaikaan Siilinjärvellä pyörivät ohjatut puistoliikunnat, joihin voi osallistua oman kuntotasonsa mukaan. Yhteisiä kävelylenkkejä toimii myös vertaisohjaaja vetoisesti. Ryhmiä pyritään perustamaan koko ajan lisää tarpeen sekä tila – ja henkilöstöressurssien mukaan.

Siilinjärvi on mukana Ikäinstituutin Voimaa vanhuuteen ohjelmassa, joka tarjoaa kouluttautumista ja tukea toiminnan kehittämiseen. Ohjelman myötä Siilinjärvellä on mm. koulutettu yhteensä yli 40 liikunnan vertaisohjaajaa tai ulkoiluystävää. Vertaisohjauksen myötä liikuntaa on saatu vietyä lähemmäs ikääntyneitä mm. taloyhtiöjumppilla, kylätalojumppilla ja ulkoiluystävä -toiminnalla. Voimaa vanhuuteen – ohjelman myötä on käynnistetty myös tehokuntosaliharjoittelu –ryhmä ja avoin liikuntaneuvonta on tavoitteena käynnistyä loppuvuodesta 2019.

4.3 Kulttuuripalvelut sekä kirjaston ja kansalaisopiston toiminta

Siilinjärven kunta ylläpitää Harjamäen sairaalamuseota sekä Pöljän Kotiseutumuseota, jossa järjestetään ikääntyneille suunnattua toimintaa yhteistyössä järjestöjen kanssa (Toukosiunaus Pöljän kotiseutumuseolla ikääntyneiden ja koululaisten kesken). Myös Kuopiossa toimivat museot ja teatteri ovat osalle kuntalaisille (noin 30 %:lle kuntalaisista) alle 20 km päässä ja suurimmalle osalle alle 30 km päässä.

Siilinjärvellä järjestetään erilaisia tapahtumia, kuten iltatoreja ja Siilifolk kansanmusiikkifestivaali yhteistyössä kunnan ja järjestöjen kanssa. Syksyisin järjestetään Vanhustenviikko yhteistyössä vanhus- ja vammaisneuvoston kanssa.

Siilinjärvellä toimii yksi pääkirjasto, yksi sivukirjasto ja lisäksi käytössä on kirjastoauto. Kirjasto on ihmisille tärkeä kohtaamispaikka. Kirjastoissa kävi vuonna 2018 yhteensä 8 145 lainaajaa ja lainausten kokonaismäärä oli 390 021. Vuonna 2018 Siilinjärven kirjaston kokonaislainaus asukasta kohti oli 18,01 lainaa, joka on valtakunnallisestikin katsoen erittäin korkea.

Siilinjärven kansalaisopisto tarjoaa monenlaisia kursseja ja luentoja, joista osa on suunnattu erityisesti ikääntyneille. Tarjolla on niin liikkumiseen, kädentaitoihin kun kotitalouteenkin liittyviä kursseja. Kansalaisopistossa on tarjolla myös kielten opetusta sekä tukea tietoteknisiin taitoihin.

Viime vuosien aikana kulttuurihyvinvoinnin edistäminen on nostettu aiempaa vahvemmin esille. Vuonna 2019 THL toteutti ensimmäistä kertaa myös terveyden edistämisen aktiivisuutta kartoittavan TEAviisari –kyselyn kuntien kulttuurihyvinvointi-toiminnasta. Siilinjärvellä toteutetaan monipuolista kulttuurintyötä, mutta kulttuurihyvinvointinäkökulmaa tulee vahvistaa. Tätä ohjaamaan tarvitaan kulttuurihyvinvointisuunnitelma.

4.4 Sosiaali- ja terveystalvet

Ikääntyneiden palvelut voidaan saatavuuden perusteella jakaa lähipalveluihin, seudullisiin ja laajaa väestöpohjaa edellyttäviin palveluihin. Ikäihmiset tarvitsevat näitä kaikkia, mutta arjen sujumisen kannalta keskiössä ovat lähipalvelut. Lähipalvelut tuodaan kotiin tai kodin lähellä. Seudulliset palvelut tuotetaan esimerkiksi silloin, kun ne edellyttävät erityisosaamista tai seudullisella tuottamisella saadaan muuta lisäarvoa. Siilinjärven kunta tuottaa itse ikäihmisten palvelut. Lisäksi kunta hankkii ostopalveluna tehostettua palveluasumista. Erikoissairaanhoito on ostopalvelua Pohjois-Savon sairaanhoitopiiriltä (KYS).

Perusterveydenhuollon vastaanottotoiminta

Siilinjärvellä toimivat terveyskeskukset keskustan ja Vuorelan alueella. Ajanvarauksen joustavuuden edistämiseksi terveyskeskukseen on otettu käyttöön sähköinen ajanvaraus.

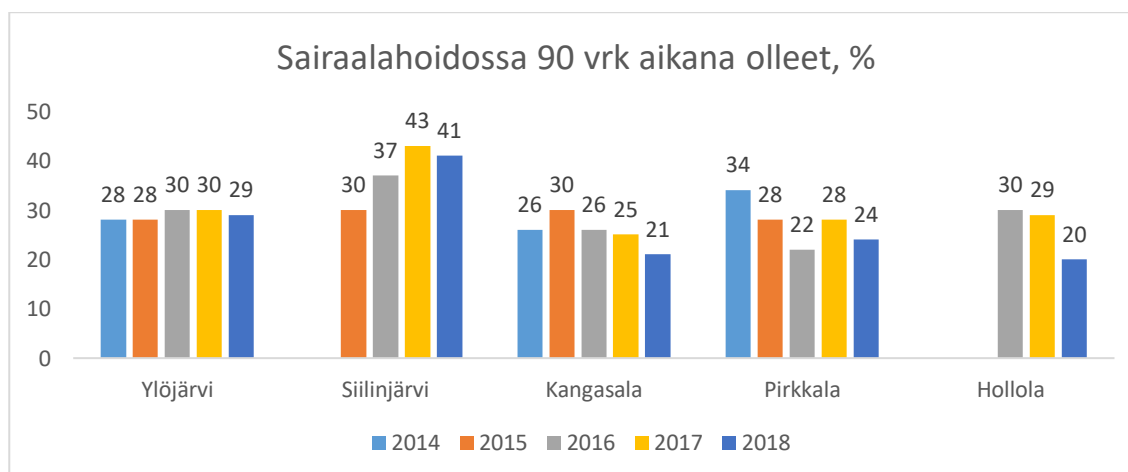
Perusterveydenhuollon vastaanottopalvelut antavat ikäihmisille ohjausta terveystalvetuiden käytöstä, terveyden- ja sairauenhoidosta ja palvelevat eri terveystasioissa monipuolisesti. Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäyntejä 65 vuotta täyttäneillä toteutui vuonna 2018 yhteensä 2 792 tuhatta vastaavan ikäistä kohdin (Pohjois-Savo 2 329). Hoiva- ja vanhustalvetuissa aloitti vuonna 2016 oma lääkäri, joka toimii kotihoidon säännöllisten asiakkaiden sekä asumistalvetuiden asukkaiden vastuu- eli omalääkärinä.

Perusterveydenhuollon sairaalahoito

Siilinjärven terveyskeskuksen vuodeosaston tehtävänä on tarjota perusterveydenhuollon sairaalahoitoa aikuisväestölle. Vuodeosastolla hoidetaan ikäihmisten akuutit, sairaalahoitoa vaativat sairastumiset ja äkilliset toimintakyvyn heikkenemiset. Hoitajakson tavoitteena on niin sairaalahoitoa vaatineen sairauden hoito, potilaana olevan ikäihmisten toimintakyvyn tukeminen kuin mahdollisimman nopea ja turvallinen kotiutuminen.

Vuonna 2018 perusterveydenhuollon vuodeosastohoidon hoitajaksoja 65 vuotta täyttäneillä oli 544,9 ja hoitopäiviä 4 258 tuhatta vastaavan ikäistä kohden (Pohjois-Savo 418 ja 5 080,5). Vastaavat luvut 85 vuotta täyttäneillä olivat 1 074,5 ja 8 336,5 (Pohjois-Savo 693,4 ja 9 517,8).

Siilinjärvellä on luotu vuonna 2016 kotisairaala -toimintamalli ja toimintaa on toteutettu pienimuotoisesti. Kotisairaala-toimintaan osallistuu vastaanottopalvelujen päivystys, hoiva- ja vanhustalvetuiden yksiköt, lääkäri ja ensihoito. Toimintamalli on koettu tarpeellisena, mutta sitä on tarvetta kehittää ja tehostaa. Kotisairaala toiminnalla pyritään vähentämään ikääntyneiden sairaalajaksojen määrää. Kotihoidon asiakkaista sairaalassa olleiden osuus on vertailupaikkakuntien korkein (kuva 12).

Kuva 12. Kotihoidon asiakkaiden osuus (%), jotka ovat olleet sairaalahoidossa vähintään yön yli viimeisen 90 vuorokauden aikana tai viimeisen arvioinnin jälkeen

Fysioterapia

Ikääntyneiden fysioterapian tavoitteena on ennaltaehkäistä fyysisen toimintakyvyn heikentymistä, ohjata asiakkaita omaehtoiseen harjoitteluun sekä tukea ikäihmisen mahdollisimman itsenäistä selviytymistä. Ikäihmisille tarjottavien palvelujen painopistettä on siirretty korjaavista palveluista ennaltaehkäiseviin. Moniammatillinen työskentely ja omaisten kanssa tehtävä yhteistyö ovat tärkeä osa fysioterapiaa. Fysioterapeutti tekee tarvittaessa kotikäynnin, jolloin arvioidaan yhdessä asiakkaan ja hänen omaisten kanssa fysioterapia- ja apuvälinetarve. Tulevaisuudessa apuvälinepalvelutoiminnan tarve on yhä tärkeämpää tuettaessa ikääntyneiden kotona asumista.

Vanhuspalvelulaissa kannustetaan kuntouttavaan otteeseen ikäihmisen arjessa. Tavoitteena on estää toimintakyvyn ennenaikainen heikkeneminen luomalla ikääntyneelle mahdollisuuksia käyttää jäljellä olevia voimavarojaan. Kuntouttavassa työtavassa iäkästä ohjataan suoriutumaan itse askareistaan ja liikkumisestaan. Myös terveydenhuoltohenkilöstöä sekä iäkkään omaisia ja läheisiä kannustetaan toteuttamaan kuntouttavaa työtä. Siilinjärvellä on järjestetty Kunnan Hoitaja – koulutuksia asumispalvelujen, kotihoidon ja terveyskeskuksen voideosaston hoitajille. Koulutuksen tavoitteena on antaa eväitä kuntouttavaan työotteeseen ja edistää toimintakyvyn tukemista liikunnan keinoin. Tätä näkökulmaa tulee Siilinjärvellä kuitenkin vielä vahvistaa.

Muistipoliklinikka

Keskivaikea tai vaikea muistisairaus voidaan todeta 4,2 %:lla 65–74 vuotiaista, 10,7 %:lla 75–84 vuotiaista ja 35 %:lla 85 vuotta näyttäneistä (Sulkava ja Viramo, 2006). Lievän muistisairauden esiintyminen on tätäkin runsaampaa. Muistisairauksia voidaan ennaltaehkäistä elintapaohjauksella. Muistisairauksien varhainen diagnostiikka ja hoito sekä muistisairaiden ja heidän läheistensä asianmukainen seuranta ja tukeminen vähentävät sosiaali- ja terveyspalvelujen käyttöä ja kustannuksia kokonaisuutena.

Siilinjärvellä toimii muistipoliklinikka, jossa työskentelee geriatri ja muistihoitaja. Muistioireiden varhaista tunnistamista ja diagnostiikkaa varten on kehitetty muistisairauksien diagnostinen prosessi. Muistipulman ilmaannuttua käynnistetään perustutkimukset oman terveyskeskuslääkärin vastaanotolla. Muistipoliklinikalle tullaan terveyskeskuslääkärin läheteellä. Vuonna 2018 toteutettiin 337 Cerad- muistitestiä ja muistipoliklinikan sairaanhoitajan vastaanotokäyntejä oli 437.

Muistipoliklinikan toimintaa tulee jatkossa kehittää. Erityisesti tulee löytää toimintamalli diagnoosin jälkeisen ohjauksen ja seurannan toteuttamiseen. Ilman toimintamallia riskinä on muistisairaana toimintakyvyn ennen aikainen heikkeneminen, omaisten kuormittuminen, palvelutarpeen kasvu ja tehostettuun palveluasumiseen ennen aikaisen ohjautumisen riskin kasvaminen. Lisäksi tarvitaan kehittää muistisairauksiin liittyvää osaamista (seuranta, varhainen tunnistaminen ja puuttuminen).

Asiakasohjaus

Asiakasohjauksessa palveluohjaajat antavat puhelinneuvontaa ja kotikäynneillä tekevät palvelutarpeen kartoituksia, ohjaavat ja neuvovat asiakkaan elämänhallintaan ja toimintakykyä ylläpitäviin yksilöllisiin ratkaisuihin asiakkaan ja hänen läheisten kanssa yhteistyössä. Asiakasohjauksen tavoitteena on tukea ikäihmisten kotona asumista välittämällä tietoa erilaisista kotona asumista tukevista palveluista, etuisuuksista ja kartoittamalla asiakkaan ja läheisverkoston omia voimavaroja arjessa. Palveluohjaajat opastavat myös omaishoitoon liittyvissä asioissa ja avustavat tarvittaessa erilaisten hakemusten täyttämässä.

Palvelutarpeen arvioimiselle ja palveluiden saamiselle on laissa asetetut määräajat, joiden mukaan kiireelliseen hoitoon/palvelujen piiriin on päästävä välittömästi ja kiireettömien palvelujen piiriin viivytyksettä viimeistään kolmen kuukauden sisällä. Siilinjärvellä vuonna 2018 keskimääräinen jonotusaika tehostettuun palveluasumiseen oli 69 vuorokautta (laissa asetettu määräaika 90 vrk). Viranomaisten tai yksityishenkilöiden tekemiä ilmoituksia iäkkään henkilön palvelutarpeesta tuli vuoden 2018 aikana yhteensä 61 ilmoitusta. Näissä tilanteissa ilmoituksen kohteena olleen henkilön palveluntarvetta aloitettiin selvittämään välittömästi, arkisin jo saman päivän aikana.

Vuonna 2018 hoiva- ja vanhuspalveluiden palveluohjaajat tekivät yhteensä 888 kotikäyntiä. Turvapalvelujen (esim. turvapuhelin, ovihälytin, palo- ja häkähälytin, paikantava turvakello) asiakasmäärä yhteensä vuoden 2018 lopussa oli 375 asiakasta.

STM:n laatusuosituksessa ja I&O –kärkihankkeen kokeiluissa on nostettu esiin keskitetty (geneerinen) asiakas- ja palveluohjaus, jossa on keskeistä ns. yhden luukun periaate. Keskitetyssä palveluohjauksessa asiakkaan tilanne selvitetään ja häntä ohjataan tarpeen mukaan omaehtoisin ratkaisuihin, kuten järjestötoiminnan piiriin (esim. vertaisryhmät) tai tuetaan erilaisten tukien ja palvelujen hakemisessa. Keskitetyn asiakas- ja palveluohjauksen tavoitteena on helpottaa tukien ja palvelujen hakemista ja sujuvoittaa palvelujen kohdentumista asiakkaiden tarpeen mukaan. Siilinjärvellä ollaan selvittämässä geneerisen palveluohjauksen käyttöönottoa.

Kotona asumista tukevat palvelut

Kotona asumista tukevat palvelut kotona edes auttavat selviytymistä ja lisäävät asumisen turvallisuutta. Kotona asumista tukevia palveluja ovat turvapalvelut, ateriapalvelu, kuntouttava päivätoiminta ja sosiaalihuoltolain mukainen ateriapalvelu. Niiden tarve arvioidaan palveluohjauksessa.

Lisäksi neuvonta- ja palveluohjausyksikön Luotsin palveluohjaajat toteuttavat HEHKO-käyntejä (hyvinvointia edistävä kotikäynti). Kotikäyntejä toteutettiin vuonna 2018 yhteensä 15, vaikka kotikäynnin mahdollisuutta tarjottiin palveluohjaajien toimesta kirjeitse kaikille 75 – vuotta viime vuonna täyttäneille, (v 1943 syntyneet) 110: lle henkilölle. Vuonna 2019 kotikäyntien rinnalle lisättiin ikääntyneiden iltapäivä, johon kutsuttiin kaikki kyseisenä vuonna 75 vuotta täyttävät kuntalaiset. Iltapäivän tavoitteena oli jakaa tietoa kunnan ikääntyneille suunnatuista palveluista sekä yleistä hyvinvointitietoa toimintakyvyn ylläpitämisen tueksi. Iltapäivään osallistui noin 40 henkilöä, joilta saadun palautteen pohjalta toimintamallia aiotaan jatkaa.

Turvapalvelut. Turvapuhelimen turvakutsu voidaan aktivoida esimerkiksi rannekehälyttimellä ja se voidaan ohjelmoida hälyttämään joko omaiselle, naapurille tai suoraan kotihoidon henkilöstölle. Turvapuhelimeen on mahdollista saada myös lisälaitteita, joita ovat esimerkiksi ovihälytin tai hellavahti. Siilinjärven kunnalla on sopimus Stella Kotipalvelu Oy:n kanssa joka toimittaa ja asentaa turvapuhelinlaitteet.

Ateriapalvelu. Ikäihmisillä, jotka eivät enää itse selviydy ruokahuollosta on mahdollisuus ateriapalveluun. Kotiin kuljetettavia lämpimiä aterioita toimitetaan Vanhan Pappilan palvelukodin keittiöstä. Lisäksi aterioita toimittavat yksityiset palvelujen tuottajat.

Kuntouttava päivätoiminta. Päivätoiminnan tavoitteena on ylläpitää ja lisätä asiakkaiden toimintakykyä ja tukea heidän kotona selviytymistään. Päivätoiminta on ennaltaehkäisevän työn muoto, joka suunnataan ensisijaisesti ikääntyneille kotona asuville, joiden fyysinen, psyykinen ja kognitiivinen sekä sosiaalinen toimintakyky on alentunut tai vaarassa alentua. Päivätoiminnassa huomioidaan asiakkaan kokonaisvaltainen hyvinvointi.

Päivätoiminta on tarkoitettu ensisijaisesti henkilöille, jotka eivät terveytensä tai kuntonsa vuoksi kykene osallistumaan kunnan tai järjestöjen järjestämään muuhun avoimeen toimintaan. Lisäksi heidän katsotaan tarvitsevan ammatillista ohjausta sekä päivätoimintaryhmän tarjoamaa sosiaalista tukea kotona selviytymisen tueksi.

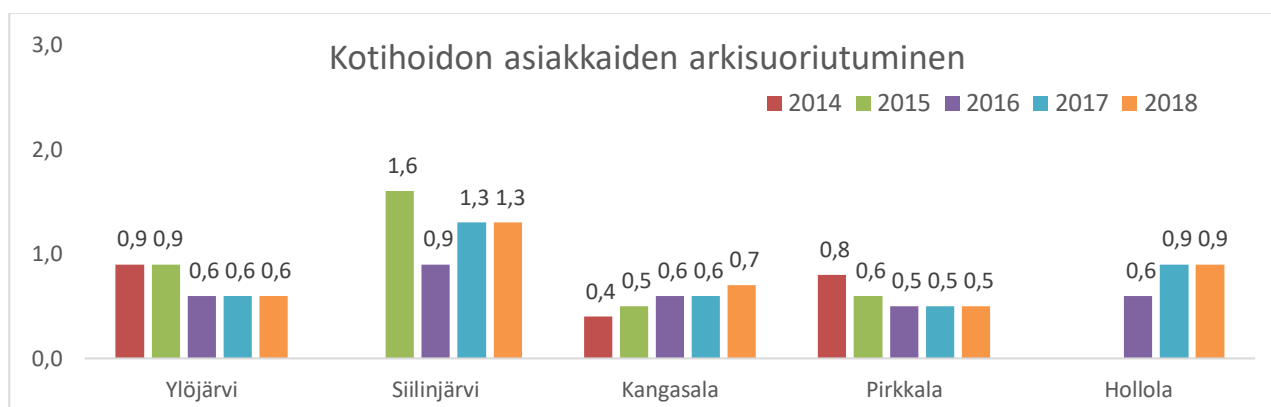
Sosiaalihuoltolain mukainen kuljetuspalvelu. Sosiaalihuoltolain mukaista kuljetuspalvelua voidaan myöntää kotona asumisen tueksi harkinnanvaraisin sosiaalisin perustein kahdeksan yhdensuuntaista asiointi- tai virkistysmatkaa kuukaudessa Siilinjärven alueella. Kuljetuspalvelussa peritään yhdensuuntaiselta matkalta vastaavan linja-autotaksan mukainen omavastuuosuus. Sosiaalihuoltolain mukaista kuljetuspalvelua haetaan asiakasohjauksen kautta.

4.5 Kotiin vietävät palvelut, kotihoito

Kotihoidon tavoitteena on asiakkaiden toimintakyvyn tukeminen, jotta kotona asuminen mahdollistuu toimintakyvyn heikkenemisestä huolimatta. Kotihoidon henkilökunta kuntouttaa asiakkaita hoito- ja palvelusuunnitelman mukaisesti ja tukee heidän toimintakykyään monipuolisesti. Kotihoidossa toimii oma myös fysioterapeutti. Siilinjärvellä kotihoidon palveluita tuotetaan moniammatillisesti ympärivuorokauden koko kunnan alueella. Lähitulevaisuudessa on tavoitteena lisätä sairaanhoitajien työpanosta arki-iltoihin sekä viikonloppuihin, tämä edellyttää sairaanhoitajaresurssin lisäämistä kotihoitoon.

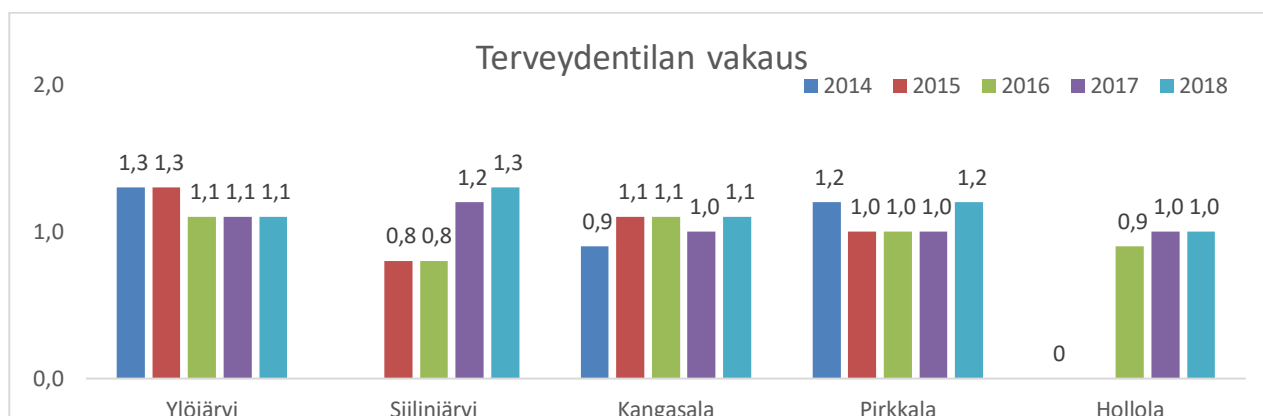
Kotiutushoidon asiakasmäärä oli vuonna 2018 yhteensä 219 asiakasta ja kotihoidon säännöllisiä asiakkaita oli keskimäärin 164 asiakasta / kuukausi. Käyntejä kirjattiin yhteensä 111 587 vuoden aikana. Lisäksi tilapäisen kotihoidon käyntejä kirjattiin 2 756 vuonna 2018. Ostopalveluina yksityisiltä palveluntuottajilta ostettiin lisäksi kotihoitoa 2 506 tuntia.

Kotihoidon asiakkaille toteutetaan säännöllisesti toimintakyvyn tarkasteluun liittyviä RAI - arviointeja. Vuonna 2018 arviointien kattavuus oli 46 %. Kotihoidon asiakkaiden arkisuoriutumista, terveydentilan vakautta ja ulkoilua on esitetty kuvissa 13–15. Vuoden 2019 seurantatietojen (8/2019) mukaan RAI arvioinnit on tehty uusista asiakkaista 52 %:lle kahden kuukauden sisällä ja seuranta-arviot 77 %:lle asiakkaista puolen vuoden (6 kk) välein.

Kuva 13. Kotihoidon asiakkaiden keskimääräinen arkisuoriutuminen päivittäisistä toiminnoista Siilinjärvellä ja sen vertailupaikkakunnille vuosina 2014–2018.

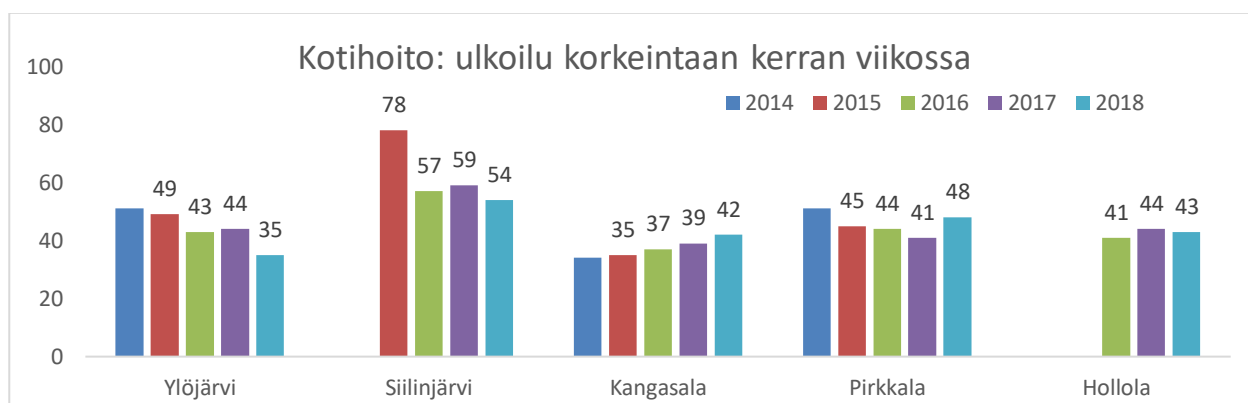
^{*)} Arvo lasketaan asiakkaan suoriutumiskyvyn perusteella neljästä ADL-toiminnosta: liikkuminen, ruokailu, wc:n käyttö ja henkilökohtainen hygienia. Mitä suurempi arvo on, sitä huonompi on asiakkaan päivittäinen toimintakyky, asteikko: 0=Itsenäinen, 1=Ohjauksen tarvetta, 2=Rajoitettu avuntarve, 3= Kohtalainen avuntarve, 4=Runsas avuntarve, 5=Autettava, 6=Täysin autettava.

Kuva 14. Terveydentilan vakaus kotihoidon asiakkailta Siilinjärvellä ja sen vertailualueilla vuosina 2014–2018.

^{*)} Mitataan CHES-mittarilla, jolla arvioidaan terveydentilan vakautta oireiden esiintymisen: oksentelu, hengenahdistus, turvotus, tahaton painonlasku, riittämätön juominen, normaalia vähäisempi nautittu ruuan tai juoman määrä, päätöksentekokyvyn huononemisen,

päivittäisten toimintojen suorituskyvyn huononemisen, 6 kk tai vähemmän olevan elinennusteen perusteella. Mittari kuvaa asiakkaan terveydentilan vakautta kuusiportaisella asteikolla 0-5, mitä suurempi arvo, sitä epävakampi terveydentila.

Kuva 15. Kotihoidon asiakkaiden osuus (%), jotka tavallisen viikon aikana poistuivat asuinrakennuksesta kerran viikossa tai ei kertaakaan Siilinjärvellä ja sen vertailupaikkakunnilla vuosina 2014–2018

Kotipalveluissa teknologian hyödyntämistä on toteutettu lääkeautomaattien koekäytön myötä ja syksyllä 2019 aloitetaan kotihoidossa uusi pilotointi. Jatkossa teknologian hyödyntämistä tulee vahvistaa. Erilaisten palo- ja turvallisuusjärjestelmien sekä hyvinvointi- ja läsnäolonteknologioiden käyttöön ottaminen edistävät osaltaan turvallista asumista kotona yhä pidempään.

Myös STM:n laatusuosituksessa on nostettu esiin teknologian voimakkaampi hyödyntäminen palvelujen tuottamisessa. Teknologiaa (automaattikka ja robotiikka) voidaan hyödyntää osana asiakkaiden omahoitoa, omaishoitajien tukea, henkilöstön työtehtäviä ja /tai hallinnollisia tehtäviä.

4.6 Lyhytaikaishoito

Lyhytaikaishoidolla tarkoitetaan kotona asuville henkilöille suunnattuja kotona asumista tukevia hoitajaksoja. Asiakas on osan aikaa kotona ja osan aikaa lyhytaikaishoidon yksikössä. Jaksojen aikana omaishoitajalle tarjoutuu mahdollisuus lepoon. Tavoitteena on tarjota asiakkaille kokonaisvaltaista virikkeellistä ja kuntouttavaa hoitoa. Tukemalla ja ohjaamalla asiakasta omatoimisuuteen sekä kuntouttamalla häntä ylläpidetään ja edistetään asiakkaan fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista toimintakykyä sekä kotona selviytymistä mahdollisimman pitkään. Kuntouttavalla lyhytaikaishoidolla voidaan tukea myös ikäihmisen sairaalahoidon jälkeistä kuntoutumista. Mikäli ikäihminen tarvitsee hoitopaikan välittömästi äkillisessä kriisitilanteessa ilman sairaalahoidon tarvetta hänet voidaan ohjata lyhytaikaishoitoon.

Ikääntyneiden määrän kasvaessa myös lyhytaikaishoitopaikkojen tarve kasvaa. Lyhytaikaishoitopaikkoja lisäämällä, voidaan entistä paremmin tukea asiakkaiden kotona selviytymistä mahdollisimman pitkään ja näin vähentää tehostetun palveluasumisen tarvetta. Siilinjärvellä lyhytaikaishoitoa järjestetään Mummon Kammarin yksikössä, jossa on 30 lyhytaikaishoidon paikkaa, lisäksi muistisairaiden lyhytaikaishoitoa toteutetaan Kaaripolun palvelukodissa, jossa on 5 - 6 lyhytaikaishoidon paikkaa.

4.7 Omais- ja perhehoito

Siilinjärvellä toteutuu omaishoitoa laatusuositusta vähemmän (kuva 1, s. 5). Omaishoidon määrää tuleekin jatkossa pyrkiä lisäämään. Tähän mennessä omaishoidontukea on pystytty maksamaan kaikille myöntämisperusteet täyttävälle hakijoille.

Omaishoitoa tuetaan järjestämällä lyhytaikaishoitoa hoidettavien toimintakyvyn ylläpitämiseksi ja hoitavan omaisen vapaan mahdollistamiseksi. Tavoitteena on, että omaishoitajien tukemista yhteistyössä kolmannen sektorin kanssa kehitetään edelleen. Tällä hetkellä Siilinjärven kunta, tekee yhteistyötä Omaishoitajaliiton kanssa virkistys- ja koulutuspäivien toteuttamisessa ja Siilinjärven evankelisluterilaisen seurakunnan kanssa järjestämällä vertaistukiryhmiä omaistaan hoitaville.

Ikääntyneen väestön kasvu lisää tarvetta myös omaisten tukemiseen läheistensä hoidossa sekä resurssien uudelleen tarkastelua. Tavoitteena on, että omaishoidon tuki kohdennetaan yksilöllisen tarpeen mukaan joustavasti hoitopalkkiona ja palveluina. Näin omaishoito toteutuu todellisena kotihoitovaihtoehtona.

Perhehoidossa ikääntyneelle tarjotaan hoitoa ja huolenpitoa ympäri vuorokauden perhehoitajan kotona. Perhehoidossa iäkkäälle henkilölle tarjotaan pysyviä ihmissuhteita ja mahdollisuuksia osallistua arkeen oman toimintakykynsä mukaan. Useimmilla perhehoidossa olevilla on jonkinlainen muistisairaus, mutta perhehoito sopii hyvin myös niille, jotka tuntevat olonsa yksinäisiksi tai turvattomiksi.

Perhehoito voi olla jatkuvaa tai tilapäistä esimerkiksi silloin, kun omaishoitaja on lakisääteisellä vapaalla. Lähtökohtaisesti perhehoito on kuitenkin ympärivuorokautista.

Perhehoito tapahtuu yhteistyössä kunnan sosiaali- ja terveystoimen kanssa, ja perhehoidossa olevalla on oikeus avohoidon palveluihin kuten kotihoitoon. Kunta tekee sopimuksen perhehoitajan kanssa. Sopimuksessa vahvistetaan hoitopalkkio, kulukorvaukset sekä muu perhehoitajan saama tuki. Sopimukseen kirjataan myös se, mitä sovitaan koulutuksesta ja ohjauksesta. Kunnassa on laadittu perhehoitoa koskevat ohjeet, jotka sosiaali- ja terveyslautakunta on vahvistanut.

4.8 Tehostettu palveluasuminen

Siilinjärven kunnassa on omana palvelutoimintana kaksi tehostetun palveluasumisen yksikköä. Vanhan Pappilan palvelukodissa on 60, ja Kaaripolun palvelukodissa 27 muistisairaiden tehostetun palveluasumisen asuntoa. Lisäksi Siilinjärven kunta ostaa tehostettua palveluasumista yksityisiltä palveluntuottajilta. Vuonna 2019 ostetaan 69 tehostetun asumispalvelun paikkaa. Siilinjärvi kilpailuttaa vuonna 2019 vanhusten ja pitkäaikaissairaiden asumispalvelut. Ostopalveluiden tarve tulee lisääntymään tulevana vuosina omasta asumispalvelutuotannosta huolimatta.

Tehostetun palveluasumisen asiakkaille toteutetaan säännöllisesti toimintakykyyn liittyviä RAI - arviointeja, joista vuoden 2018 tuloksia on tuotu esiin liitteessä 1.

5. Seurakunnan ja järjestöjen toteuttama toiminta

Siilinjärven evankelis-luterilainen seurakunta

Ikääntyneille on tarjolla avoimia, säännöllisesti kokoontuvia ryhmiä sekä Siilinjärven että Vuorelan seurakuntataloilla. Lisäksi toteutetaan yhteisöllisiä ruokailuja ja vertaisryhmiä mm. eri vammaisryhmille tai suruun liittyen. Seurakunta järjestää säännöllisesti erilaisia tapahtumia ja juhlia, kuten ikäihmisten syntymäpäiviä. Jumalanpalvelukset ja messut ovat kaikkien yhteisiä kokoontumisia.

Seurakunnan diakoniatyön ydinajatus on ihmisten kohtaaminen. Yksilö-, vertais- ja muulla ryhmätoiminnoilla tuetaan ja mahdollistetaan yhteisöllisyyden kokeminen yhä useammille. Yksilökohtaisessa työssä ihmisille tarjotaan keskusteluapua. Keskustelunaiheet voivat liittyä arjen

ongelmiin, ihmissuhdeasioihin, henkisiin tai hengellisiin kysymyksiin. Keskustelut tapahtuvat sovitusti joko seurakunnan tiloissa tai ihmisten kotona.

Seurakunnan etsivä ja jalkautuva työ, yhteistyön ja verkostojen tiivistäminen, vapaaehtoistyön kehittäminen ja kasvattaminen ovat keskeinen osa seurakunnassa tehtävää työtä muuttuvassa toimintaympäristössä. Seurakunnan diakoniatyö on verkostoissa yhdessä muiden toimijoiden kanssa suunnittelemassa ja toteuttamassa mm. valtakunnallista Vanhustenviikkoa.

Seurakunnan vapaaehtoistyö tarjoaa mielekästä ja palkitsevaa toimintaa eläkevuosina. Vapaaehtoisia varustetaan tehtäviin koulutuksen ja tuen avulla. Kaikki seurakunnan vapaaehtoiset ovat myös vakuutettuina toimiessaan vapaaehtoistehtävissään.

Siilinjärvellä toimii useita aktiivisia järjestöjä

Siilinjärvellä toimivia eläkeläisjärjestöjä ovat Siilinjärven Eläkkeensaajat ry, Siilinjärven Eläkeliiton yhdistys ry ja Siilinjärven Eläkeläiset ry. Järjestöt järjestävät jäsenilleen monenlaista toimintaa, käsityö-, liikunta- ja musiikkikerhoja sekä retkiä.

Erityisen aktiivisesti Siilinjärven alueella toimivia potilasjärjestöjä ovat mm. Kuopion Seudun Reumayhdistys, Kuopion Seudun Hengitysyhdistys ry, Pohjois-Savon Allergia ja Astmayhdistys, Pohjois-Savon AVH yhdistys, Pohjois-Savon Muisti, Pohjois-Savon Syöpäyhdistys, Puijon Diabetesyhdistys, Siilinjärven Invalidit ry, Siilinjärven kehitysvammaisten tuki, Siilinjärven Sydänyhdistys ja SPR Siilinjärven osasto. Potilasjärjestöt toteuttavat jäsenilleen mm. vertaisryhmiä ja muuta ryhmätoimintaa, kuntoutuskursseja ja retkiä. Potilasjärjestöt ovat aktiivisesti mukana myös erilaisissa tapahtumissa toteuttajina ja kertomassa toiminnastaan. Alueella toimii myös aktiivinen 4h yhdistys.

Siilinjärven alueella aktiivisesti toimiva Savonetti tarjoaa maksutonta vertaisohjausta senioreille tietotekniikan ja digipalveluiden käyttöön eri puolille Siilinjärveä. Lisäksi Savonetti osallistuu aktiivisesti erilaisiin tapahtumiin.

Kyläyhdistyksiä tai – toimikuntia Siilinjärvellä toimii yhteensä 11. Joillakin kylillä toiminnasta vastaa jokin muu yhteisö. Asuinalue-/kylätoiminnan avulla edistetään lähiasuinalueen yhteisiä asioita ja organisoidaan yhteisiä tapahtumia.

Siilinjärven kulttuurijärjestöt, kuten Siilinjärven Kuvataideyhdistys, Musiikin Ystäväinyhdistys, Savon Kansantaide ja SII-Ma ry tarjoavat erilaista taiteeseen ja musiikkiin liittyvää toimintaa. Siilinjärvellä toimivat Siilinjärven teatteri ja Teatteri Vivates.

Liikuntajärjestöjä ja seuroja Siilinjärvellä on useita. Erityisen aktiivisia ikääntyneiden liikuttajia ovat Siilin Latu ja Vuorelan Kunto, jotka tarjoavat laajasti erilaisia liikkumisen mahdollisuuksia eri puolilla Siilinjärveä.

Siilinjärvellä toimii neljä Lions Clubia, LC Siilinjärvi, LC Tarina, LC Kassarat ja LC Sandels. Lions Clubit toteuttavat mm. erilaisia tapahtumia ja varainkeruuta, joiden kohteena on usein olleet myös ikääntyneet.

THL:n toteuttamien selvitysten mukaan järjestöjen toimintaan osallistuminen on Pohjois-Savossa muuta maata vähäisempää. Järjestöjen toimintaan osallistuminen on kuitenkin hyvinvointia tukevaa, joten sitä tarkoituksen mukaista tukea.

6. Yritysten tuottamat palvelut ikääntyneille

Siilinjärvellä toimii useita yrityksiä, jotka tarjoavat kotiin tuotavia palveluja, kuten ruokaostosten toimitukset sekä kampaamo, kodinhoito ja talonmiespalvelut. Nämä palvelut voivat tuoda helpotusta erityisesti ikääntyneiden arkeen. Tässä kappaleessa on käsitelty esimerkin omaisesti liikuntapalveluja, kotipalveluja, kotipalvelun tukipalveluja ja kotisairaanhoidon.

Liikuntapalvelut

Siilinjärvellä on tarjolla monia liikuntamahdollisuuksia myös yritysvetoisena. Siilinjärvellä toimii kuntosalirytyksiä sekä keskustan että Vuorelan alueella, joissa on mahdollisuus harrastaa myös ohjattua liikuntaa. Ikääntyneille on alennettu hinta.

Siilinjärvellä toimii kaksi kylpylää, Fontanella ja Kunnonpaikka, joissa on tarjolla vesiliikunnan lisäksi myös ohjattua liikuntaa. Siilinjärvellä eläkeläiset saavat alennusta Fontanellan ja Kunnonpaikan liikuntapalveluista ja käytössä on myös uintikuljetukset eläkeläisille ja erityisryhmille.

Kotipalvelut, kotipalvelujen tukipalvelut ja kotisairaanhoidon

Kotipalveluilla tarkoitetaan esimerkiksi asumiseen, henkilökohtaiseen hoivaan ja huolenpitoon, sekä muuhun tavanomaiseen elämään kuuluvia toimia tai niissä avustamista. Kotipalvelujen tukipalveluilla tarkoitetaan esimerkiksi ateria-, vaatehuolto-, siivous-, kylvytys- ja saattajapalveluja sekä sosiaalista kanssakäymistä edistäviä palveluja. Kotisairaanhoidon ovat erilaiset lääkärin määräämät sairaanhoidon toimenpiteet, kuten näytteiden ottaminen, mittaukset, lääkityksen valvominen ja asiakkaan voinnin seuraaminen sekä kivun helpottaminen.

Siilinjärven alueella toimii reilu 30 yritystä, jotka tarjoavat ko. palveluja. Kotipalvelua ja/tai kotisairaanhoidon tuottava yrittäjä on rekisteröity aluehallintovirastoon ja kotisairaanhoidon tuottavalla yrittäjällä tulee olla myös terveydenhuollon lupa. Tukipalvelujen osalta yrittäjä on tehnyt ilmoituksen kuntaan ja on rekisteröity kunnassa. Yksityisten sosiaalihuoltolain mukaisten palveluntuottajien valvonnasta vastaava on Siilinjärven kunnan sosiaali- ja terveystoimi.

Ikäihmisten, pitkäaikaissairaiden, toipilaiden tai vammaisten ja lapsiperheiden on mahdollista ostaa sosiaalihuollon palveluja ilman arvonlisäveroa.

7. Osallisuus ja vaikuttaminen

Vanhuspalvelulain (4§) mukaan kunnan on tehtävä yhteistyötä kunnassa toimivien julkisten tahojen, yritysten sekä ikääntyneitä väestöä edustavien järjestöjen ja muiden yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, terveyden, toimintakyvyn ja itsenäisen suoriutumisen tukemiseksi.

Siilinjärven kunnassa tehdään aktiivista yhteistyötä niin seurakunnan, järjestöjen kun yritystoimijoidenkin kanssa. Siilinjärvellä on käynnistynyt vuoden 2019 alussa järjestö- ja toimijafoorumien toiminta. Foorumi kokoaa yhteen laaja-alaisesti järjestöjä ja myös seurakunnan toimijoita sekä alueen yrittäjiä. Foorumin toiminnan vuosikelloon on sisällytetty paikkakunnan keskeisiä tapahtumia, joiden suunnitteluun ja järjestämiseen yhdistystoimijoita halutaan osallistaa mukaan entistä aktiivisemmin ja laajemmalla toimijakentällä.

Vanhuspalvelulaki 11§ edellyttää kunnilta ikääntyneen väestön osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien varmistamiseksi vanhusneuvostojen perustamista. Siilinjärven vanhus- ja vammaisneuvosto koostuu järjestöjen kautta valituista edustajista, seurakunnan edustajista sekä kunnan edustajista. Neuvosto kokoontuu 4-6 kertaa vuodessa. Vanhus- ja Vammaisneuvoston tehtävä on; 1) edistää ja seurata Siilinjärven kunnan eri hallinnonaloilla tapahtuvaa toimintaa ikääntyneiden ja vammaisten näkökulmasta, 2) toimia asiantuntijana sekä

edistää Siilinjärvellä toimivien eläkeläis- ja vammaisjärjestöjen välistä yhteistoimintaa, 3) vaikuttaa siihen, että kunta kehittäessään yleisiä palveluja huolehtii niiden riittävydestä, laadusta ja soveltuvuudesta myös iäkkäille ja vammaisille ihmisille, 4) tehdä aloitteita ja esityksiä sekä antaa lausuntoja vanhusten- ja vammaisten elinoloja koskevissa asioissa ja 5) edistää osaltaan vanhusten- ja vammaisten elinoloja ja heille tarkoitettuja palveluja koskevaa tiedottamista ja tiedonkulkua.

Kuntalaisten ja eri toimijoiden osallistaminen hyvinvointisuunnitelman laatimiseen

Tämän suunnitelman laatimiseen on osallistettu kuntalaisia kahdessa eri tilaisuudessa. Ensimmäinen työpaja järjestettiin keväällä 2019 ja siihen osallistui noin 30 henkeä. Toinen työpaja, liikunta- ja hyvinvointipaneeli järjestettiin syksyllä 2019 ja siihen osallistui noin 20 henkilöä. Työpajoihin osallistui kuntalaisten lisäksi päättäjiä ja ikääntyneiden parissa toimivia toimijoita.

Työpajoissa pohdittiin, millaiset tekijät tukevat Siilinjärvellä ikääntyneiden hyvinvointia ja liikkumista sekä mitä tulisi jatkossa kehittää. Työpajoissa todettiin, että Siilinjärvellä on tarjolla paljon liikuntamahdollisuuksia ja ohjattua liikuntaa ikääntyneille, joka on erityisen suosittua. Kehitettävää on kuitenkin näistä tiedottamisesta ja myös syrjäseudulla asuvien liikkumisen edistämistä Hyvinvointia edistävänä toimintana koettiin myös tietotekniikkaan liittyvän avun saatavuus ja yleisesti terveyspalvelujen saatavuus. Huolena nostettiin esiin myös ikääntyneiden yksinäisyys sekä kotona asuvien ikääntyneiden ravitsemustila.

Työpajoissa keskusteltiin myös hoito- ja vanhuspalveluissa hyvin toimivista asioista sekä kehittämisen kohteista. Keskustelussa kiitosta sai uudet ja viihtyisät tilat. Kehittämiskohteina nousi esiin eri toimijoiden yhteistyön ja myös ylisukupolvisen kohtaamisen vahvistaminen, hoitotyön tasalaatuisuuden turvaaminen ja esteettömyyden edelleen kehittäminen.

8. Yhteenveto palvelujärjestelmän toimivuudesta ja kehittämisen kohteista

Taulukkoon 5 on koottu palvelujärjestelmän toimivuutta peilaten sitä esiin nousseisiin hyvinvointivajeisiin sekä kansallisiin suosituksiin, kehittämisohjelmien tuloksiin ja paikallisiin linjauksiin.

Taulukko 5. Yhteenveto ikääntyneille suunnatun palvelujärjestelmän toimivuudesta Siilinjärvellä

Toimii hyvin	Kehitettävää
<p>Henkilöstö ja palvelujen riittävyys</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ikääntyneille on tarjolla monipuoliset liikuntamahdollisuudet ja ohjattua liikuntaa - Vanhuspalveluissa käytössä äkillisiin poissaoloihin (1-3 vrk) ammattitaitoinen varahenkilöstö - Akuuteissa ja alle 3 kk sijaisuuksissa riittävän hoitohenkilökunnan turvaamiseksi on otettu käyttöön Sarastia rekrytointipalvelu - Henkilöstöllä innostusta teknologian hyödyntämiseen ja sitä on otettu käyttöön <p>Henkilöstön osaamisen kehittäminen ja johtajuuden vahvistaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ammattitaitoinen henkilöstö ja henkilöstön osaamisen kehittäminen on hyvin organisoitu ja kouluttautuminen mahdollistetaan laajasti <p>Palvelumallit</p> <ul style="list-style-type: none"> - Palveluohjauksen saavutettavuus - Asiakkaan hoidon ja palvelujen jatkuvuuden turvaaminen palvelutarpeen eri vaiheissa (esim. kotihoito, lyhytaikaishoito, tehostettu palveluasuminen, vuodeosasto) - Yksilövastuinen toimintamalli: asiakkaille nimetty omahoitajat/vastuutyöntekijät palveluohjauksessa, kotihoidossa ja tehostetussa palveluasumisessa - Kinetetiikan hyödyntäminen hoitotyössä ja ergonominen osaaminen - Geriatripalvelut ja muistipoliklinikka kunnan omana palveluna - Voimaa Vanhuuteen –ohjelma aktiivisesti toteutuksessa - Kaatumisen ehkäisyn palvelupolku otettu käyttöön syksyllä 2019 - Pali -kuljetukset mahdollistavat ikääntyneiden parempaa liikkumista - Seurakunta ja järjestöt tuottavat monipuolisesti toimintaa ikääntyneille <p>Ympäristö ja tilat</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kunta tarjoaa järjestöille tiloja käyttöön ilman kustannuksia - Kunnan asumispalveluissa, lyhytaikaishoidossa ja päivätoiminnassa uudet, ajanmukaiset ja esteettömät tilat - Kuntasuunnittelussa esteettömyyden huomioiminen <p>Osallisuus ja yhteistyö</p> <ul style="list-style-type: none"> - Järjestö- ja toimijafoorumien toiminta käynnistynyt 	<p>Henkilöstö ja palvelujen riittävyys</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ammattitaitoisen terveydenhuollon henkilöstön riittävyyden varmistaminen ikääntyneiden määrän kasvaessa - Henkilöstösuunnitelman laatiminen sote-palveluihin - Henkilöstön työhyvinvoinnin ja osallisuuden edistäminen - Kotihoidon ja omaishoidon tuen peittävyys laatusuosituksen mukaiseksi <p>Henkilöstön osaamisen kehittäminen ja johtajuuden vahvistaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Työhön perehdytyksen digitalisointi - Henkilöstön mielenterveys- ja päihdetyöhön osaamisen vahvistaminen - Esimiesten johtamisosaamisen tukeminen - Asiakaskeskeisyyden vahvistaminen ja asiakkuuksien johtaminen <p>Palvelumallit</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hoiva- ja vanhuspalvelujen palvelulupauksen uudistaminen - Neuvontapalvelujen kehittäminen ja monipuolistaminen - Palvelujärjestelmä ei tavoita yksinäisiä ikääntyneitä - Kotihoidon hoitorinkien toiminnan itseohjautuvuus - Kotihoidon myöntämisperusteiden uudistaminen - Palvelusetelin käytön laajentaminen ja joustavuus - Teknologian vahvempi hyödyntäminen ja käyttömahdollisuuksien kartoittaminen, esim. lääkeautomaatit ja etähoiva - Ikääntyneiden riittävä lääkäripalvelujen saatavuus - Vajaaravitsemuksen ehkäisyn ja hoidon toimintamalli puuttuu - Moniammatillisen yhteistyön vahvistaminen palveluasumisessa (fysio-, toiminta- ja ravitsemusterapeuttinen osaaminen) - Kirjaamisen ja tiedonkulun kehittäminen hoitotyössä - Kotisairaaloiminnan kehittäminen - Suunnitelma kulttuurihyvinvoinnin edistämiseen puuttuu <p>Ympäristö ja tilat</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vapaa-ajan tilojen koordinointi järjestöjen toiminnalle sekä liikkumiseen <p>Osallisuus ja yhteistyö</p> <ul style="list-style-type: none"> - Viestinnän tehostaminen (esim. liikuntapalvelut ja Pali –kuljetukset) - Pysyvien rakenteiden muodostaminen kuntalaisten osallistamiseen - Eri toimijoiden välisen yhteistyön vahvistaminen edelleen

9. Suunnitelman tavoitteet

Ikääntyneiden hyvän elämänlaadun turvaaminen edellyttää suunnitelmallista työskentelyä ja olemassa olevien toimintamallien arviointia ja edelleen kehittämistä. Ikääntyneiden määrän on ennustettu kasvavan tulevien vuosien aikana voimakkaasti, joka haastaa suunnittelemaan ja toteuttamaan palveluja uudella tavalla. Väestörakenteen ja toimintaympäristön muutokseen tulee varautua.

Tässä suunnitelmassa esitetään kolme ikääntyneiden hyvinvoinnin ja toimintakyvyn edistämisen painopistettä; 1) ammattitaitoinen, riittävä ja hyvinvoiva henkilöstö, 2) sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävä asiakaslähtöinen palvelujärjestelmä ja 3) ikäystävällinen asuin- ja elinympäristö.

Riittävä määrä osaavaa henkilöstöä on turvallisen ja laadukkaan palvelun tuottamisen edellytys. On tärkeää, että Siilinjärvi on jatkossakin houkutteleva työnantajana ja työntekijöiden työhyvinvointia edistetään aktiivisesti.

Ikääntyneiden hyvinvoinnin ja toimintakyvyn edistämässä keskiössä ovat myös eri toimijoiden toteuttamat toimintamallit. Käyttöön tarvitaan näyttöön pohjautuvia, vaikuttavia ja kustannusvaikuttavia toimintamalleja. Tässä digitaalisuuden edistäminen on yhtenä osana.

Mahdollisimman tervettä ja toimintakykyistä ikääntymistä turvaa myös esteetön ja turvallinen asuin- ja elinympäristö ja näiden kehittymistä tukeva yhdyskuntasuunnittelu. Lisäksi tarvitaan toimivia liikennesuunnitelmia tukemaan arjen asiointia ja mahdollistamaan mielekästä tekemistä, kuten elinikäinen oppiminen ja sosiaalisten suhteiden ylläpitäminen. Tarvitaan myös aitoa yhdessä tekemistä niin, että kunnan kehittämisessä ja päätöksen teossa kuuluu ikääntyneiden ääni.

Alla esitetään lueteltuihin painopisteisiin liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet sekä mittarit ja vastuutahot. Lisäksi esitetään arviotalousvaikutuksista.

9.1. Ammattitaitoinen, riittävä ja hyvinvoiva henkilöstö

Tavoite	Toimenpide	Mittarit	Vastuutahot	Talousvaikutus
Henkilöstön osaamisen ja yhteisten toimintatapojen vahvistaminen	<ul style="list-style-type: none"> - Työhön perehtymisen virtuaalisen oppimisympäristön rakentaminen ja käyttöönotto hoiva- ja vanhuspalveluissa - Sosiaali- ja terveystieteiden henkilöstön kouluttaminen haastaviin asiakaskohtaamisiin (mm. mielenterveyden ja päihteiden käytön ongelmat) - Yhteistyön edelleen syventäminen eri palvelualueiden välille ja eri toimijoiden kesken 	<ul style="list-style-type: none"> - Materiaalin käyttöönotto - Toteutuneet koulutukset - Toteutuneen toiminnan dokumentointi 	<ul style="list-style-type: none"> - Kaikki työntekijät - Esimiehet - Kaikki kunnan palvelualueet ja erityisesti sosiaali- ja terveystieteiden palvelut 	<ul style="list-style-type: none"> - Toteutetaan olemassa olevilla resursseilla toimintaa kehittämällä
Henkilöstön työhyvinvoinnin edistäminen ja sairauspoissaolojen vähentäminen	<ul style="list-style-type: none"> - Työhyvinvoinnin toimintaohjelman toimenpiteet - Riittävän henkilömitoituksen turvaaminen hoiva- ja vanhuspalveluissa - Tapaturmien riskitilanteiden seuranta, läpikäyminen yhdessä henkilöstön kanssa ja ratkaisukeinojen kehittäminen - Korvaavan työn käytön edelleen tehostaminen - Yhdessä työhyvinvointia – hankkeen toimenpiteet (ESR), jossa mm. alkukartoituksen pohjalta esimiehille työyhteisökoulutusta - Edunvalvonnasta yhteiseen kehittämiseen - hankkeen toimenpiteet (Kevan työelämän kehittämisraha) 	<ul style="list-style-type: none"> - Toteutuneen toiminnan dokumentointi - Työtapaturmien määrä - Sairauspoissaolot - Työtyytyväisyys selvitykset - Hankkeiden tuottamat raportit 	<ul style="list-style-type: none"> - Kaikki työntekijät - Esimiehet - Kaikki kunnan palvelualueet ja erityisesti sosiaali- ja terveystieteiden palvelut 	<ul style="list-style-type: none"> - Hankkeen Yhdessä työhyvinvointia kokonaisrahoitus n. 497 000 €, josta Kaaripolun osuus n. 7 000 €. - Työelämän kehittämisraha ja omarahoitus molemmat 20 000 €. - Muutoin toteutetaan olemassa olevilla resursseilla
Positiivisen työnantajakuva ylläpitäminen ja vahvistaminen	<ul style="list-style-type: none"> - Monikanavainen positiivinen sisäinen ja ulkoinen viestintä (esim. uutiskirje henkilöstölle) - Onnistumisten esiin nostaminen - Esimiesten johtamisosaamisen kehittäminen mm. koulutusten avulla - Mahdollisen Hoiva-ala houkuttelevaksi – hankkeen toimenpiteet (rahoitus haussa) 	<ul style="list-style-type: none"> - Toteutuneen toiminnan dokumentointi - Avoimiin työpaikkoihin hakevien määrä - Työtyytyväisyys selvitykset 	<ul style="list-style-type: none"> - Kaikki työntekijät - Esimiehet - Kaikki kunnan palvelualueet ja erityisesti sosiaali- ja terveystieteiden palvelut 	<ul style="list-style-type: none"> - Toteutetaan olemassa olevilla resursseilla toimintaa kehittämällä

9.2 Sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävä asiakaslähtöinen palvelujärjestelmä

Tavoite	Toimenpide	Mittarit	Vastuutahot	Talousvaikutus
Ikääntyneiden omaehtoisen toiminnan tukeminen ja järjestöaktiivisuus	<ul style="list-style-type: none"> - Vahvistetaan edelleen Voimaa Vanhuuteen ohjelman toimintaa (mm. vertaisohjaajat) - Vahvistetaan eri palvelujen (mm. liikunta) tunnettuutta viestintää tehostamalla - Jatketaan ikääntyneille kohdennettujen tapahtumien toteutusta (mm. Hehko-käynnit) - Vahvistetaan järjestöjen toiminnan esiin tuomista löydettävyyden edistämiseksi - Kehitetään liikuntaneuvontaa osana terveyskeskuksen Terveystupa- toimintaa 	<ul style="list-style-type: none"> - Dokumentointi toteutuneesta toiminnasta - Järjestöjen toimintojen toteutumisen ja toimintaan osallistuvien määrä 	<ul style="list-style-type: none"> - Sosiaali- ja terveyspalvelut - Liikuntatoimi - Järjestöt 	<ul style="list-style-type: none"> - Toteutetaan olemassa olevilla resursseilla toimintaa kehittämällä ja toimenkuvien järjestelyillä
Asiakaslähtöisten ja vaikuttavien palvelupolkujen kehittäminen ja käyttöönotto sosiaali- ja terveyspalveluissa	<ul style="list-style-type: none"> - Palvelulupauksen luominen hoiva- ja vanhuspalveluihin laajana yhteistyönä - Asiakaspolkujen kuvaaminen sote-palveluissa palvelujen suunnittelun pohjaksi - Geneerisen palveluohjauksen käyttöönotto - Vajaaravitsemuksen ehkäisy ja hoidon toimintamallin kehittäminen ja käyttöönotto - Muistipoliklinikan toiminnan kehittäminen seurannan tehostamiseksi - Teknologisen osaamisen vahvistaminen ja hyödyntäminen, esim. etävastaanotto-toiminta - Kuntouttavan työotteen vahvistaminen kotihoidon työskentelyssä (mm. Voimaa ja Tasapainoa vanhuuteen – koulutukset) - Kotihoidon hoitorinkien itseohjautuvuuden kehittäminen työn mielekkyyden edistämiseksi ja asiakastyytyväisyyden lisäämiseksi - Kotihoidon ja palvelusetelin myöntämisperusteiden uudistaminen tämän päivän asiakastarpeita vastaaviksi - Ikääntyneiden omaishoidon houkuttelevuuden lisääminen ja omaishoitajien jaksamisen tukeminen (koulutukset, valmennukset, tuki) 	<ul style="list-style-type: none"> - Palvelulupaus ja palvelupolut ovat dokumentoituna ja ohjaavat henkilöstön työskentelyä - Dokumentointi toimintamallien käyttöönotosta ja toteutuksesta - RAI-arvioinnin mittarit mm. vajaaravitsemuksesta - Kotihoidon ja omaishoidontuen ja perhehoidon piirissä olevien määrä - Kotihoidon asiakkaiden sairaalahoitojaksojen määrä 	<ul style="list-style-type: none"> - Sosiaali- ja terveyspalvelut - Ruokapalvelut 	<ul style="list-style-type: none"> - Toteutetaan olemassa olevilla resursseilla toimintaa kehittämällä ja toimenkuvien järjestelyillä - Teknologioiden käyttöönoton kustannukset ja kustannusvaikuttavuus pohdittava tapaus-kohtaisesti - Perheke –hankkeen omarahoitus 1 154 €/vuosi - Mahdollisia kustannuksia koulutuksista

	- PerhEke – hankkeen 2018-2021 – toimenpiteet ikääntyneiden perhehoidon kehittämiseksi	- PerhEke – hankkeen raportit ja mittarit		
Mielenterveys- ja päihdeosaamisen ja toimintamallien vahvistaminen	- Mielenterveys- ja päihdetoimintaohjeen laatinen monialaisena yhteistyönä - Päihteiden käytön tunnistamisen tehostaminen, (Audit-kysely yli 65-vuotiaille) - Mini-interventiokoulutus päihteiden käytön puheeksi ottoon - Yhteistyön syventäminen hoiva- ja vanhuspalvelujen ja ehkäisevän päihdetyön koordinaattorin kanssa	- Päihteiden käytön ja psyykkisen hyvinvoinnin mittarit (RAI) - Toimintaohjeen käyttöönotto - Dokumentointi koulutusten määrästä ja yhteistyöstä	- Sosiaali- ja terveyspalvelut - Ehkäisevä päihdetyö	- Toteutetaan olemassa olevilla resursseilla toimintaa kehittämällä

9.3. Ikäystävällinen asuin- ja elinympäristö

Tavoite	Toimenpide	Mittarit	Vastuutahot	Talousvaikutus
Lähiympäristö koetaan viihtyisänä ja turvallisena	- Esteettömyyden huomioiminen suunnittelussa - Virkistysalueiden verkoston eheyttäminen - Ympäristöhäiriöiden (mm. melu) huomioiminen uusien asuinalueiden suunnittelussa ja vaikutusten lieventäminen nykyisillä asuinalueilla - Joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn edistäminen suunnittelussa - Pali-kuljetusten viestinnän tehostaminen - Laadukkaan pohjaveden säilyttäminen ja laadukkaan pohjaveden vaaliminen suunnittelussa - Monipuolisten asumismuotojen mahdollistaminen asuinalueiden suunnittelussa - Kulttuurihyvinvointisuunnitelman laatiminen	- Palvelujen, virkistysalueiden ja joukkoliikenne mahdollisuuksien etäisyydet - Melualueella asuvien määrä - Lähiliikuntapaikkojen määrä - Sosiaalisen asuin ympäristön toteutuminen (asuntotyyppi ja asumismuotojakauma) - Asukastyytyväisyys - TEAviisari	- Kaavoitus - Ympäristöterveys - Ympäristösuojelu - Tekniset palvelut - Liikuntatoimi - Nuoriso- ja kulttuuritoimi	- Mahdollisuuksien mukaan toteutetaan olemassa olevilla resursseilla - Mahdolliset talousvaikutukset arvioidaan kunkin toimenpiteen/suunnitelman kohdalta erikseen

Ikääntyneiden osallisuuden ja osallistumisen edistäminen	<ul style="list-style-type: none"> - Monikanavainen avoin viestintä - Erilaisten tilaisuuksien järjestäminen - Kuntalaisten näkemysten selvittäminen kyselyin, haastatteluin ja keskustelutilaisuuksissa - Kokemusasiantuntijoiden ja kehittämisfoorumien käyttäminen toiminnan kehittämiseksi - Toimintamallien kehittäminen yksinäisyyden torjuntaan - Hankeyhteistyö järjestöjen ja eri toimijoiden sekä kunnan välillä 	<ul style="list-style-type: none"> - Kuntalaisille toteutettujen kyselyiden, haastattelujen ja tilaisuuksien määrä - Kokemuksellisen hyvinvointikyselyn tulokset - Toteutuneiden hankkeiden lukumäärä ja vaikuttavuus 	<ul style="list-style-type: none"> - Kaikki palvelualueet - Erityisesti toteutetaan osana hyvinvoinnin edistämisen työtä 	<ul style="list-style-type: none"> - Toteutetaan olemassa olevilla resursseilla - Erikseen päätetään mahdollisen hankerahoituksen hakeminen (voi sisältää omarahoitusta)
---	--	--	--	--

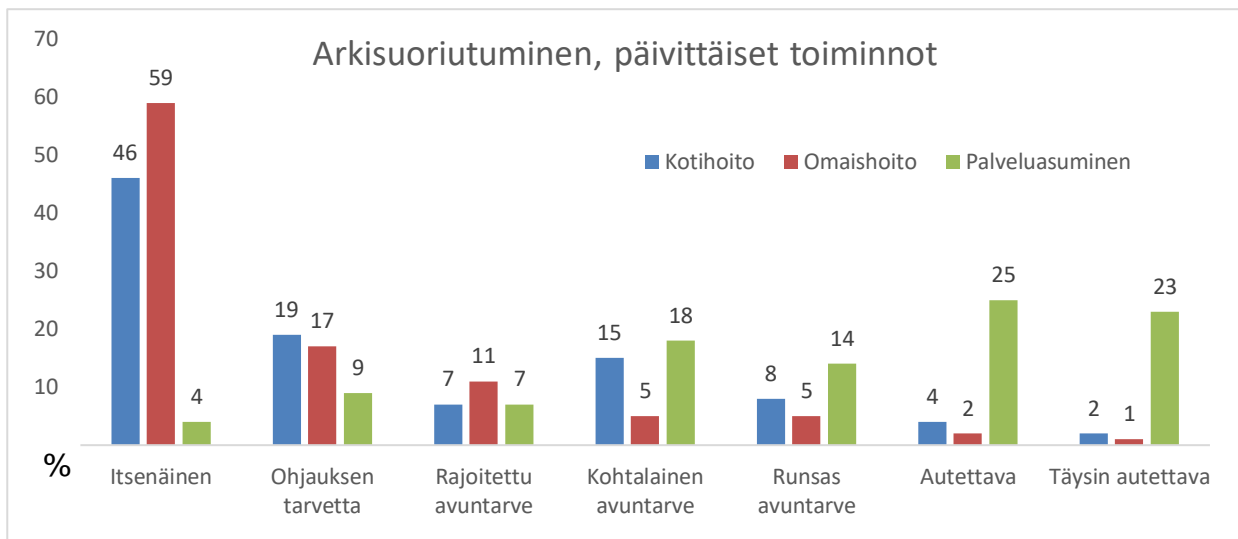
10. Suunnitelman toteutus, seuranta ja arviointi

Suunnitelmassa ikääntyneiden tukemiseksi esiin nousseiden huolenaiheiden ja kehittämiskohteiden pohjalta asetettujen tavoitteiden toteutumista arvioidaan ja raportoidaan osana kunnan hyvinvointikertomusta sekä valtuustokausittain laadittavaa suunnitelmaa ikääntyneiden tukemiseksi. Laaja hyvinvointikertomus laaditaan valtuustokausittain ja sitä päivitetään vuosittain osana kuntasuunnittelua. Hyvinvointisuunnitelmatyöstä vastaa hyvinvoinnin edistämisen työryhmä ja suunnitelmasta ikääntyneiden tukemiseksi erikseen nimetty työryhmä.

Lähteet

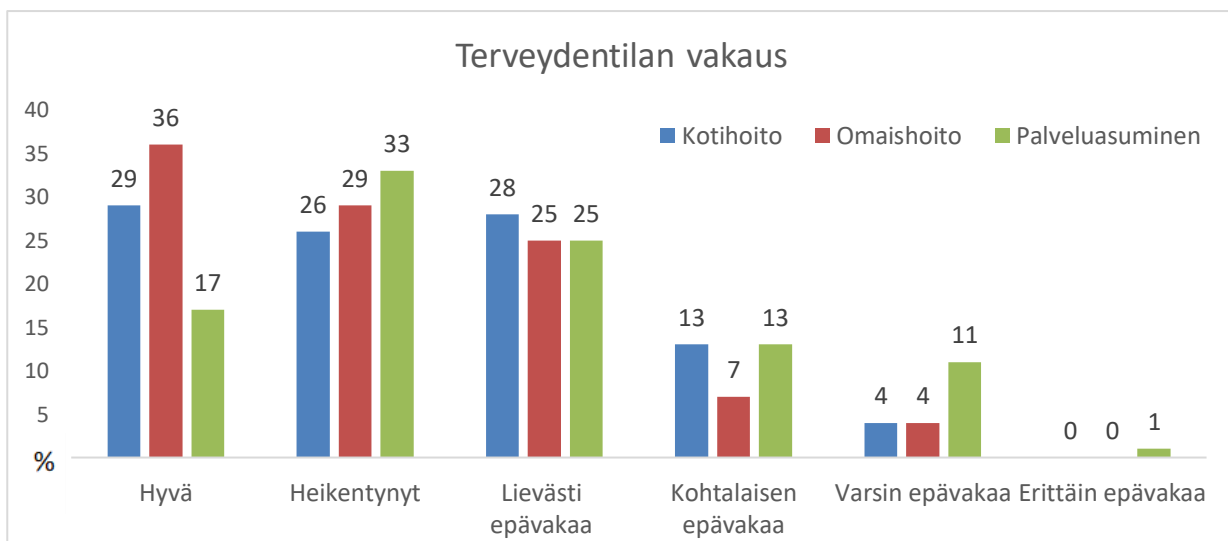
- Sosiaali- ja terveysministeriö. Laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelun parantamiseksi 2013. Saatavilla: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/69933/ISBN_978-952-00-3415-3.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Sosiaali- ja terveysministeriö. Laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelun parantamiseksi 2017-2019. Saatavilla: http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/80132/06_2017_Laatusuositusjulkaisu_fi_kansilla.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Sosiaali- ja terveysministeriö. Ikäihmisten kotihoidon ja kaikenikäisten omaishoidon uudistus 2016 – 2018 Tuloksia ja toimintamalleja Saatavilla osoitteessa: http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161532/29_2019_Ikaihmisten%20kotihoidon%20ja%20kaikenikaisten%20omaishoidon%20uudistus%2020162018.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Sotkanet – tilastotietopalvelu. Saatavilla osoitteesta: www.sotkanet.fi
- Tilastokeskus. Saatavilla osoitteesta: <https://www.stat.fi/>
- Työterveyslaitos. Kunta10 – tutkimus. Saatavilla osoitteessa: <https://tyoelamatieto.fi/#/fi/dashboards/kunta10-sick-leave>
- Vanhuspalvelulaki. Saatavilla osoitteesta: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2012/20120980>

Kotihoidon, omaishoidon ja palveluasumisen asiakkaiden arkisuoriutuminen ja terveydentilan vakaus

Kuva 1. Kotihoidon, omaishoidon ja palveluasumisen asiakkaiden keskimääräinen arkisuoriutuminen päivittäisistä toiminnoista vuonna 2018 RAI-arvioinnin mukaan

^{*)} Arvo lasketaan asiakkaan suoriutumiskyvyn perusteella neljästä ADL-toiminnoista: liikkuminen, ruokailu, wc:n käyttö ja henkilökohtainen hygienia.

Kuva 2. Kotihoidon, omaishoidon ja palveluasumisen asiakkaiden terveydentilan vakaus vuonna 2018

^{*)} Mitataan CHES-mittarilla (Changes in Health, End-stage disease and Symptoms and Signs) arvioiden terveydentilan vakautta kuvaavien oireiden esiintyminen: oksentelu, hengenahdistus, turvotus, tahaton painonlasku, riittämätön juominen, normaalia vähäisempi nautitun ruuan tai juoman määrä, päätöksentekokyvyn huononemisen, päivittäisten toimintojen suorituskyvyn huononemisen, 6 kk tai vähemmän olevan elinennusteen perusteella. Mittari kuvaa asiakkaan terveydentilan vakautta kuusiportaisella asteikolla 0-5, mitä suurempi arvo, sitä epävakampi terveydentila.

Siilinjärven kunta

PL 5

71801 Siilinjärvi

017 401 111

kirjaamo@siilinjarvi.fi